

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

DOPADY AMERICKÉ FINANČNÍ KRIZE NA ČR

Autor práce: Aleš Hřebík
Studijní obor: Regionální studia
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: Ing. Jiří Dušek
Katedra: Katedra společenských věd

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jiřímu Duškovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	7
2 SOUČASNÁ SITUACE VE SVĚTĚ	8
3 HOSPODÁŘSKÁ SITUACE JAKO OPAKUJÍCÍ SE JEV	10
3.1 KRIZE VE VELKÉ BRITÁNII 1846 – 1848	10
3.2 SVĚTOVÁ HOSPODÁŘSKÁ KRIZE 1857	12
3.3 VELKÁ HOSPODÁŘSKÁ KRIZE 1929	15
4 SVĚTOVÉ HOSPODÁŘSKÉ KRIZE	19
5 AMERICKÁ HOSPODÁŘSKÁ KRIZE	20
5.1 VZNIK AMERICKÉ KRIZE.....	20
5.2 DOPADY KRIZE NA ČESKOU REPUBLIKU	21
6 ČESKÁ EKONOMIKA V KRIZI.....	23
6.1 POKLES PRŮMYSLOVÉ VÝROBY.....	23
6.2 VÝVOJ HDP	25
6.3 RŮST NEZAMĚSTNANOSTI	26
6.4 INFLACE	27
6.5 SNÍŽENÍ DAŇOVÝCH ODVODŮ	30
6.6 DEFICIT STÁTNÍHO ROZPOČTU	32
6.7 POKLES PŘÍJMŮ STÁTU Z DANĚ Z PŘÍJMŮ.....	33
6.8 NÁRŮST CELKOVÝCH VÝDAJŮ STÁTU.....	33
7 PLNĚNÍ KONVERGENČNÍCH KRITÉRIÍ	35
7.1 KRITÉRIUM CENOVÉ STABILITY.....	36
7.2 KRITÉRIUM STABILITY MĚNOVÉHO KURZU.....	37
7.3 KRITÉRIUM UDRŽITELNOSTI VEŘEJNÝCH FINANČÍ.....	37
7.3.1 <i>Deficit veřejných rozpočtů</i>	37
7.3.2 <i>Vládní dluh</i>	38
7.4 KRITÉRIUM DLOUHODOBÝCH ÚROKOVÝCH SAZEB	38

8	VEŘEJNÉ FINANCE	39
9	UDRŽITELNOST VEŘEJNÝCH FINANČÍ – CESTA Z KRIZE	43
10	ŘECKÝ PŘÍKLAD	45
11	VNÍMÁNÍ HOSPODÁŘSKÉ KRIZE	47
12	PREDIKCE BUDOUCÍ SITUACE	49
	ZÁVĚR	51
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	53
	LITERÁRNÍ ZDROJE	53
	SEZNAM ZKRATEK	57
	SEZNAM PŘÍLOH	58
	PŘÍLOHY	589
	ABSTRAKT	5860
	ABSTRACT	61

ÚVOD

Téma bakalářské práce *Dopady americké finanční krize na ČR* jsem si zvolil z důvodu porozumění příčinám největší hospodářské krize od konce 2. světové války a objasnění dopadů a následků této krize na Českou republiku.

I přes to, že krize nebyla přímo vyvolána v České republice, celosvětová provázanost ekonomik a do značné míry globalizovaný svět mohou za to, že původně americká krize je patrná v celém světě a Českou republiku z toho nevyjímaje.

Velmi zajímavé na celé práci bylo, zabývat se touto problematikou v době, kdy každodenní vývoj přinášel nové informace o krizi. Dnes se nacházíme v době, kdy ještě úplně není zřejmé, kdy celé krize definitivně odezní, je již však patrný lehce pozitivní náznak konce. Doufejme, že to co očekáváme a poslední výsledky naznačují, není pouze prostřední vrchol „W“.

V průběhu zpracování docházelo k aktualizaci a změnám většiny údajů souvisejících s konkrétními dopady krize. Ze sdělovacích prostředků každodenně proudily nové informace a prognózy předních světových a českých ekonomů týkajících se dopadů krize. Ne vždy se však jejich tvrzení ukázala jako správná. Tak jak se jednotlivé názory postupně měnily, měnila se i politická situace v České republice. Nejzajímavějším obdobím z tohoto hlediska byla polovina roku 2008 a předsednictví ČR v Evropské unii. V té době se naplno začaly projevovat dopady krize a také nestabilita české politické scény. Dle mého názoru za nestabilní situaci částečně také můžou čeští politici, kteří nebyli schopni v době krize konstruktivně jednat.

Bakalářská práce by měla alespoň částečně objasnit příčiny této krize, zároveň také popsat důsledky a formulovat opatření, díky kterým by do budoucna bylo možné čelit příštím hospodářským krizím.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem bakalářské práce je prozkoumat a porovnat ekonomické hospodářské krize minulých let, na základě srovnání podobností určit shodné rysy předešlých krizí s poslední americkou krizí. Přesně formulovat dopady krize na Českou republiku a na základě nových poznání určit opatření, díky kterým bude v budoucnu Česká republika schopna lépe čelit případným dalším krizím. K dosažení cíle byla použita porovnávací metoda a analýza dat.

Práce vychází z informací v literatuře a dokumentů, které jsou pro danou problematiku platné a které s touto problematikou souvisí. V průběhu zpracování bude práce obohacována o aktuální informace vycházející z posledního vývoje. Jak již bylo v úvodu naznačeno, z těchto teoretickým poznatků budou autorem vyvozovány logické závěry, které povedou k zodpovězení hlavních otázek naznačených již v úvodu.

Pro naplnění těchto cílů je práce rozdělena do několika etap, kdy v prvních částech popisují předešlé krize. Z nichž jsou následně vybrány shodné znaky a porovnány se znaky poslední americké hospodářské krize. Druhá část práce je zaměřena na konkrétní dopady krize na Českou republiku.

2 SOUČASNÁ KRIZE VE SVĚTĚ

Bakalářská práce je zpracovávána v době, kdy jsou již známy příčiny a také některé dopady americké krize na Českou republiku, zároveň však v době, kdy ještě není přímo zřejmé, jakými způsoby se dá do budoucna podobným hospodářským krizím čelit a hlavně jim předcházet. Situaci v České republice komplikuje fakt, že zde není vláda se silným politickým mandátem, která by byla schopna případná protikrizová opatření prosazovat, a to především v dlouhodobějším časovém horizontu.

Politické strany se přou o nejlepší způsob protikrizových opatření v době, kdy České republice vládne nepolitická „dočasná“ vláda, jmenovaná pouze na přechodné období, nejprve do předčasných voleb v říjnu 2009 a následně až do řádných voleb v květnu 2010. Nedostatečný politický mandát a krátké časové období odsouvají přijetí protikrizových opatření. To vše má za následek negativní atmosféru hlavně v podnikatelském sektoru, který se již řadu měsíců potýká s poklesem poptávky a nejasným výhledem do budoucna.

Americká hospodářská krize je již několik měsíců celosvětovým tématem číslo jedna. Na základě posledních informací to vypadá, že hlavním ekonomikám světa se již podařilo dosáhnout pomyslného dna, není však zřejmé, zda křivka propadu bude mít tvar písmene „V“ či „W“.

Časy, kdy se velké části světa dařilo rok od roku o něco lépe, jsou pryč. Finanční krize, která začala na Wall Street, se postupně přelévá na všechny kontinenty a ovlivní hospodářství vyspělých i rozvojových zemí.¹

Celosvětový pokles hrubého domácího produktu předpovídá pro rok 2010 nejhorší z výhledů Organizace spojených národů. K poslednímu propadu ekonomiky v tomto měřítku přitom došlo za Velké krize v roce 1930.²

I když se zprvu zdálo, že problémy se budou týkat spíše vyspělého světa, nyní již začíná být jasné, že potíže se nevyhnou nikomu. Může za to konec prudkého růstu cen komodit, který hnal hospodářství rozvojových zemí vzhůru. Boom skončil na

---

¹ *New York Stock Exchange* [online]. 2010, poslední revize 31.3.2010 [cit. 31.3.2010]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/New_York_Stock_Exchange>.

² MAYER, A. *Spekulanti a finanční katastrofy*. Přel. M. Bruncvík. 1. vyd. Praha : Transal Books, 1995, s. 167-179.

jaře 2009, kdy stoupající ceny potravin a paliv začaly ohrožovat především nejchudší obyvatele světa.

Dopad krize na chudé státy by tak mohl být skutečně drtivý. Kromě vlastních problémů totiž slábne i zájem Západu na boji proti chudobě. Peníze, které dosud plynuly na rozvojové programy, totiž vstřebají plány na podporu zajištění nových pracovních příležitostí.

Nejvýznamnější rizika:

- **Recese** - stav, kdy opakovaně, minimálně po dvě čtvrtletí za sebou ekonomika vykazuje záporný růst.³
- **Deflace** - absolutní meziroční pokles spotřebitelských cen. Jakkoli vypadá na první pohled pro zákazníky výhodně, nižší tržby za stejný objem prodaného zboží dostávají výrobce i prodejce do velmi nepříznivé pozice. Deflace podle odhadů ekonomů v současné době reálně hrozí například USA, s nízkou hladinou nárůstu spotřebitelských cen se ale vyrovnává i většina Evropy.⁴
- **Nezaměstnanost** - když firmy snižují náklady nebo se potýkají s klesající poptávkou, propouštění je jednou z prvních možností. Řada společností navíc ukončí svou činnost definitivně.
- **Propad důvěry v bankovním sektoru** - je jednou z příčin a zároveň i důsledkem finanční krize. Špatné úvěry, které přivedly k zániku, nebo na pokraj zániku řadu světových finančních ústavů, a s nimi spojené snížení důvěry vůči věřitelům, sebou nesou neochotu bank půjčovat, která se dále negativně promítá do fungování trhu.⁵

---

³ KOHOUT, P. *Finance po krizi*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2009, s. 33-36.

⁴ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2008, s. 160-175.

⁵ JONÁŠ, J. *Bankovní krize a ekonomické transformace*. 1. vyd. Praha : Management Press, 1998, s. 23-26.

3 HOSPODÁŘSKÁ SITUACE JAKO OPAKUJÍCÍ SE JEV

Současná světová finanční a hospodářská krize není jedinou krizí, která otřásla světem. Velké či malé hospodářské a finanční krize po staletí věrně doprovázejí ekonomický a společenský rozvoj nejvyspělejších zemí tohoto světa. Zejména v 19. století nebylo krizí málo. Ve 20. století se odehrála Velká hospodářská krize, která by se dala svými důsledky srovnat se současnou světovou hospodářskou krizí.⁶

Na počátku své práce uvádím pro příklad několik faktů o posledních hospodářských a ekonomických krizích, které za posledních dvě stě let otřásl světem. V těchto níže uvedených příkladech lze vysledovat několik paralel, které jsou shodné i v případě poslední celosvětové krize, která propukla v roce 2008.

Ve všech níže uváděných případech jsou příčiny a následky krizí téměř totožné. Zásadní rozdíly spatřuji ve způsobech řešení krizí.

3.1 *Krize ve Velké Británii 1846 – 1848*

V letech 1847 a 1848 vyvolaly 2 různé příčiny těžkou hospodářskou krizi.⁷ Jednou z nich byla neúroda v roce 1846, druhá pak vycházela ze spekulací s akciemi železničních společností. Tyto katastrofy postihly evropské zemědělství. V roce 1845 se ve velkém rozšířila hniloba brambor, a tak způsobila obrovské ztráty. Nejvíce postiženy byly zemědělské, hospodářsky zaostalé oblasti Evropy (v případě britských ostrovů Irsko). V té době byly brambory často jedinou levnou potravinou, která byla dostupná i pro nejchudší vrstvy. Další rok se bramborová katastrofa opakovala a rozsáhlá území tak trpěla hladem a bídou. Počasí v létě 1846 způsobilo další katastrofu – prudké a nečekané ochlazení zdecimovalo sklizeň pšenice. Po zhroucení i tohoto potravinového pilíře se vyšplhaly ceny do astronomických výšin.

Skokový nárůst ceny pšenice a ostatních zemědělských produktů nebylo jediným nebezpečím pro britskou ekonomiku. Spekulace na trhu s akciemi

---

⁶ JOHNSON, P. *Dějiny amerického národa*. Přel. V. Lamper., V. Lamperová. 1. vyd. Praha : Academia, 2000, s. 282-287.

⁷ MAYER, A. *Spekulanti a finanční katastrofy*. Přel. M. Bruncvík. 1. vyd. Praha : Transal Books, 1995, s. 99-107.

železničních společností v roce 1847 vedly k velkým finančním problémům. Hlavní vinu na vzniku krize měl tehdejší emisní systém – při úpisu akcie se zaplatila pouze část emisní ceny a zbytek se postupně splácel později. To umožnilo i drobným investorům s malou hotovostí vstupovat na akciové trhy. Bylo zde však značné riziko. Pokud mířily ceny akcií vzhůru, bylo vše v pořádku. Před další splátkou mohl investor své akci prodat a rozdíl kurzů by byl jeho zisk. Od konce roku 1846 však neustále rostly požadavky železničních společností, které potřebovaly peníze na další investice. Nové emise akcií od těchto společností zaplavily trh. Tak i velcí investoři vyčerpali své finanční prostředky a akciový trh už nemohli utáhnout. Kurzy akcií začaly padat a mnoho investorů, kteří stále spláceli své nakoupené akcie, se dostalo do značných potíží. Na trhu chyběly peníze a situace se tak dál zhoršovala. Mnoho spekulantů přešlo na trh s pšenicí. Tak její cena ještě vzrostla a v květnu roku 1847 dosáhla svého maxima.⁸

V létě téhož roku se ale situace změnila. Existují dvě teorie, jak k tomu došlo. První, ta méně pravděpodobná, říká, že to byli Francouzi, kteří nakoupili v roce 1847 větší množství pšenice a poslali jí do Anglie, kde tuto komoditu prodávali výrazně pod cenou a otráslí tamním trhem. Pravděpodobnější je druhá možnost, kdy britská vláda zrušila v roce 1846 dovozní cla na pšenici, aby tak pomohla hladovějícímu lidu. Tím se import během roku téměř zdvojnásobil. Nedostatek pšenice byl zažehnán. Poté se ukázalo, že ten rok bude úroda pšenice dobrá a její ceny začaly klesat. Mnoho spekulantů na trhu s akciemi tak velice prodělalo.

Lid přivítal dostatek levnějšího obilí, ale ti investoři, kteří stále byli na trhu, stáli před bankrotem. Výrazný pokles cen způsobil nemalé ztráty velkému počtu obchodníkům s obilím. To se nevyhnulo ani bankám a finančním institucím, které špatně odhadly situaci na trhu. V srpnu 1847 došlo k prvním bankrotům. Nejvíce byl postižen Londýn a dále pak Liverpool. Krize se ale stupňovala. Do konce roku 1847 zkrachovalo téměř 200 společností.⁹ Poté se začala situace v Británii postupně uklidňovat. Ne tak ale v jiných evropských státech (Francii, Nizozemí a Německu), které byly událostmi v Anglii nejvíce postiženy. V prvním pololetí roku 1848 došlo v těchto zemích k velkým bankrotům. Dozvuky této krize byly pocítěny i v New

---

⁸ MAUROIS, A. *Dějiny Anglie*. Přel. J. Novotný. 1. vyd. Praha : Lidové noviny, 1993, s. 385-389.

⁹ MAYER, A. *Spekulanti a finanční katastrofy*. Přel. M. Bruncvík. 1. vyd. Praha : Transal Books, 1995, s. 61-90.

Yorku, kde bylo postiženo několik firem, které byly přímo propojeny s Velkou Británií.

Tato krize zmizela vcelku rychle. Žně v roce 1847 předčily všechna očekávání. Následující roky byly také příznivé a tak nastalo období, které mnozí nazývali „zlatými časy“. Toto období ale netrvalo dlouho, protože v roce 1857 se ohlásila další velká krize, která později vstoupila do dějin jako první světová hospodářská krize.¹⁰

3.2 Světová hospodářská krize 1857

Velká hospodářská krize v roce 1857 měla svůj počátek v USA – v New Yorku a Ohio.¹¹ Poté se rychle rozšířila do celého světa. Postižena byla hlavně finanční centra ve Spojených státech amerických a v Evropě, méně ale přesto také menší státy a kolonie.

Ve „zlatých časech“ se dařilo zejména železničnímu sektoru a bankovníctví. Akciové banky poskytovaly v Německu a Velké Británii průmyslu velké úvěry, čímž se zlepšovalo podnikatelské prostředí. Roku 1853 vypukla tzv. Krymská válka o mocenský vliv na Blízkém východě. Spojené státy využily výpadku vývozu ruské pšenice do Evropy a tím výrazně posílily svůj export obilí. Tento stav ale netrval dlouho. Po ukončení zmiňované války v roce 1856 porážkou Ruska, zaplavila evropský trh opět levnější pšenice z východu a prudce poklesl zájem o tu dražší z Ameriky. Velký pokles cen zaznamenala jak Evropa, tak i Spojené státy, které ztratily evropský trh a domácí poptávka byla výrazně nižší než nabídka. Farmářům v Americe začaly padat zisky a mnozí z nich nemohli dále splácet své úvěry u bank a obchodníků. Import vysoce převyšoval export, americké zlato mizelo v Evropě. Mnohé úvěry byly ve „zlatých časech“ poskytovány bez záruk.

V létě 1857 byl hospodářský systém USA velice labilní. Stačilo málo, aby tento systém totálně zkolaboval. První impuls přišel z New Yorku a Ohia 24. 8. 1857. Ten den zbankrotovala pobočka v New Yorku velké pojišťovací společnosti z Ohia. Ta dále nebyla schopna hradit své závazky vůči bankám na východním pobřeží USA. Banky v New Yorku ihned silně omezily své obchodní aktivity a

---

¹⁰ JOHNSON, P. *Dějiny amerického národa*. Přel. V. Lamper., V. Lamperová. 1. vyd. Praha : Academia, 2000, s. 583-591.

¹¹ MAYER, A. *Spekulanti a finanční katastrofy*. Přel. M. Bruncvík. 1. vyd. Praha : Transal Books, 1995, s. 91-122.

zároveň se značně podražily úvěry. U splatných úvěrů požadovaly banky okamžité splacení a nepřijímaly směnky od obchodníků a dlužníků s problémy s penězi. Začal výprodej akcií. Jen v New Yorku připravil finanční kolaps o práci téměř 20 000 lidí.¹² Tento krach se promítl i do ostatních ekonomických odvětví a do jiných států po celém světě. Britské společnosti stahovaly své peněžní prostředky z USA, cena pšenice klesala, ruská bavlna byla levnější než americká a kupní síla obyvatelstva poklesla. To mělo za následek přeplněné americké sklady dovezeného zboží, které nikdo nechtěl kupovat. Nedostatek investičního kapitálu znemožnil dokončit některé železniční projekty, některé vinou předlužení zbankrotovaly, jiné projekty, které byly závislé na výstavbě železniční dráhy, nemohly být realizovány. Odliv peněz z bank snížil v září tohoto roku zlaté rezervy o 20 milionů dolarů. Banky na východním pobřeží USA chtěly posílit své finanční rezervy dovozem zlata z Kalifornie. Začátkem září vyplula z Panamy loď plná zlata, které mělo odvrátit totální krach. Loď ale do New Yorku nedorazila, neboť se díky silnému hurikánu cestou 12. 9. 1857 potopila a veškeré zlato skončilo na dně oceánu v hloubce 2,5 km.

Po této katastrofě musely banky odložit platby v hotovosti, akciové burzy padaly a tisíce obchodníků se ocitlo v bankrotu. 13. 10. 1857 došlo v New Yorku na Wall Street k dalšímu krachu – odešli i poslední věrní investoři. Nejistota se (díky novince v technologii – telegrafu) rozšířila po celých Spojených státech amerických. Banky ve velkých amerických městech odmítaly platit zlatem, všude rostl počet nezaměstnaných. Na konci října 1857 bylo v Brooklynu a na Manhattanu 100 000 lidí bez práce a na konci roku dosáhly škody v New York City kolem 120 000 milionů dolarů.¹³

Na konci roku 1857 měly USA již to nejhorší za sebou, avšak stále trvala recese. Našli se i odvážní obchodníci, kteří nakupovali ve velkém zkrachovalé podniky a větší objemy levných akcií. Nejméně byl touto krizí zasažen zemědělský jih USA. Obchodoval s levnou bavlnou s Evropou i dalšími zeměmi světa. To ještě více vyhrotilo přetrvávající spory mezi severními a jižními státy. Jih přeceňoval význam „královny bavlny“ a myslel si, že jeho otrokářský systém je mnohem dokonalejší než ten severní, který byl založen na svobodné pracovní síle. Krize

---

¹² MAYER, A. *Spekulanti a finanční katastrofy*. Přel. M. Bruncvík. 1. vyd. Praha : Transal Books, 1995, s. 91-122.

¹³ JOHNSON, P. *Dějiny amerického národa*. Přel. V. Lamper., V. Lamperová. 1. vyd. Praha : Academia, 2000, s. 162-174.

z roku 1857 přispěla velkou mírou k občanské válce, která probíhala v USA od roku 1861.

Tyto události v USA významně a také nepříznivě ovlivnily celou Evropu. Počátek již zmiňované krymské války zbrzdil euforii na evropských burzách. Válka však měla nepříznivý vliv na akciový trh jen dočasně. Od roku 1855, kdy se stále více projevovala převaha západních mocností, začaly kurzy akcií opět stoupat. Tím pádem rostla chuť ke spekulacím na burze. V různých státech Evropy byly nejoblíbenějšími rozdílné komodity, avšak jejich vývoj byl víceméně stejný. Jako příklad je uváděno Německo.

Do poloviny 19. století docházelo v Německu k opakovaným peněžním tísňím. Pak se ale vše radikálně změnilo. Od poloviny století začaly vznikat vedle soukromých bank, které vydělávaly hlavně diskontováním směnec, nové kreditní ústavy ve velkém množství. Ty začaly půjčovat finanční prostředky zejména živnostníkům a sedlákům. Pruská vláda bránila dalšímu vzniku akciových bank, tyto instituce vznikaly v okolních německých státech.¹⁴ Tyto banky měly také právo vydávat své vlastní peníze. V letech 1853 až 1855 vznikaly další akciové banky, které zaplavovaly burzovní trh svými akciemi. Investoři postupně přestávali mít na burzovním trhu přehled a další a další emise cenných papírů tomuto trhu neprosplávaly. Od srpna 1856 se burzy v Evropě dostávaly pod prodejní tlak. Pruské území zaplavovaly bankovky vydané v okolních německých státech, což se tamní vládě krajně nelíbilo. Začátkem roku 1857 se rozneslo, že v Prusku dojde k zákazu používání „nepruských bankovek“, akciový trh ještě více poklesl. Také ostatní odvětví, jako doly a železnice, zamřily dolů.

Události z roku 1857 v Americe se promítly za krátký čas i v Evropě. Nejprve byla postižena Velká Británie. Lidé v Anglii začali hromadně vybírat své vklady u bank jak v Londýně, tak i ve větších anglických městech. Vláda se rozhodla pozastavit tzv. Peelův akt, to ulehčilo bance Bank of England vydávat další bankovky.¹⁵ Pouze bankovky této finanční instituce by měly plnou důvěru, pokud by nastala krize. Současně tato banka zvedla diskontní sazbu. I přes částečný úspěch tohoto opatření se ve Velké Británii dostalo do platební neschopnosti mnoho bankovních domů a bank, poté byly tyto instituce nuceny vyhlásit konkurz.

---

¹⁴ KRIEGER, F. K., VOLLRATH, H. *Dějiny Německa*. Přel. F. Kubů et al. 1. vyd. Praha : Lidové noviny, 1995, s. 162-174.

¹⁵ MAUROIS, A. *Dějiny Anglie*. Přel. J. Novotný. 1. vyd. Praha : Lidové noviny, 1993, s. 385-388.

V Německu byl nejvíc postižen Hamburk, který byl obchodně provázán s Anglií, Skandinávií a USA. Hamburské banky poskytovaly za krymské války velké úvěry švédským společnostem, které pašovaly zboží do Ruska. I po skončení krymské války poskytovalo Německo do Skandinávie další úvěry. Švédové tyto úvěry začali používat ke spekulacím v ostatních sektorech, jako loďařství nebo strojírenství. Když pak tyto akciové bubliny začaly praskat po celé Evropě, přišla katastrofa i do Hamburku. Koncem roku 1857 začaly v Německu postupně krachovat obchodní domy, které obchodovaly hlavně s Velkou Británií. V prosinci 1857 se dostaly do konkurzu další (i staré a významné) společnosti, z nichž většina obchodovala se Skandinávií. V přístavních skladech byly obrovské zásoby zboží, které nikdo nechtěl – v řádu cca 500 milionů marek. Vláda a senát se rozhodly uzavřít dohodu o založení fondu ve výši 15 milionů marek. Třetinu kapitálu měly tvořit státní půjčky a dvě třetiny vypůjčené zahraniční stříbro. Vláda se obrátila na zahraniční významné finanční domy se žádostí o úvěr, ale nebyla úspěšná. Také v jiných velkých evropských městech neměl nikdo zájem úvěr Německu poskytnout. Situace se v Hamburku nadále zhoršovala. Až 8. 12. 1857 přišla zpráva, že Vídeň je ochotna poskytnout celou půjčku a ihned poslala vlak plný stříbra do Hamburku.

12. 12. 1857 vlak zdárně do Hamburku dorazil (na rozdíl od lodi v USA), stříbro bylo vyloženo a rozděleno nejvýznamnějším bankám. Stříbra byl dostatek a tak se důvěra rychle vrátila a přístavní sklady plné zboží se vyprázdnily. Situace se uklidnila také ve Skandinávii. Evropa se postupně dostávala z krize, ale trvalo ještě několik měsíců, než zcela odezněla a ekonomika začala opět stoupat. Nikdy v historii nebylo krizí zasaženo tolik států. Její dosah byl znát dokonce až v Indii. Důsledkem byla celosvětová recese, velká nezaměstnanost a chudoba, která postihla široké masy obyvatelstva. Akciové trhy se ale nemohly vzpamatovat několik let a významnější hospodářský rozkvět začal až po roce 1860.

Neuplynulo ani 80 let a svět se dostal do další finanční a ekonomické krize, které postihla i tehdejší Československo – propukla Velká hospodářská krize.

3.3 Velká hospodářská krize 1929

Jednou z nejvýznamnějších ekonomických krizí byla tzv. Velká hospodářská krize, která proběhla ve 30. letech minulého století a jejíž kolébkou byly Spojené

státy americké.¹⁶ Jednalo se vlastně o velký propad akcií na americké burze a následný hospodářský kolaps v roce 1929. V důsledku tohoto krachu se de facto zhroutily ekonomiky po celém světě, kromě SSSR. V době krize si mnoho lidí myslelo, že kapitalismus skončil a došlo k přesvědčení, že je na vině demokratický systém. Toho využili hlavně fašisté a komunisté, kteří slibovali pád demokracie a nastolení pevných systémů. Velká hospodářská krize byla překonána až v polovině 30. let 20. století a všeobecně se soudí, že právě ona byla jednou z hlavních příčin druhé světové války.

Ekonomické důsledky první světové války byly velké a jejich odstraňování bylo dlouhodobou záležitostí. Evropský průmysl se během války přeorientoval hlavně na zbrojní průmysl. Evropské země byly silně zadluženy u USA, které v té době byly nejsilnější průmyslovou a ekonomickou mocností. Rostoucí inflace nutila státy k dalšímu zadlužování. Dalším problémem ekonomiky byl rozsáhlý přechod agrárně orientovaných států k průmyslu, což způsobilo rychlejší růst měst než jejich infrastruktury. Ekonomika USA nebyla příliš zatížena válkou a byla na vzestupu, čímž výrazně zvýšila svůj náskok před ostatním světem. Mimo jiné díky přehnanému optimismu se staly moderními investice na burze financované ziskem. Toto vedlo k nadhodnocování firem, které způsobilo růst akcií nad jejich reálnou hodnotu. Dalším problémem byla výrazně protekcionistická politika, která bránila splácet evropské úvěry, což vedlo k hromadění platebních prostředků (zlata) v USA. Taková situace vedla k tomu, že se americký ekonomický stav odrážel ve všech ostatních ekonomikách.

Na konci dvacátých let minulého století dosáhly ceny akcií svého maxima. Toto zneklidňovalo investory. V roce 1929 začaly ceny akcií zvolna klesat. A jelikož tento pokles byl trvalého rázu, investoři začali hromadně své akcie prodávat, což zrychlovalo jejich propad. Tento vývoj akcií vyvolal mezi akcionáři paniku a ti se pak pokoušeli prodávat své akcie za každou cenu. Ve čtvrtek 24. 10. 1929 bylo k prodeji nabídnuto přes 12 milionů akcií, o něž nebyl zájem, protože i v tuto dobu se jejich majitelé snažili zbavit za stále nadhodnocenou cenu.¹⁷ Z tohoto důvodu byla nucena Newyorská burza v pátek 25. 10. 1929 oznámit krach. Tento krach

---

¹⁶ JOHNSON, P. *Dějiny amerického národa*. Přel. V. Lamper., V. Lamperová. 1. vyd. Praha : Academia, 2000, s. 583-592.

¹⁷ MAYER, A. *Spekulanti a finanční katastrofy*. Přel. M. Brunčvík. 1. vyd. Praha : Transal Books, 1995, s. 167-179.

vyvolal i bankrot dalších, nejen amerických, ale také evropských burz, protože se prodej přesunul na tyto burzy. Tento den bývá také označován jako černý pátek a je chápán jako den vypuknutí krize. Hroživé následky měl krach i pro mnohé banky, které velké množství peněz od vkladatelů investovaly do akcií a netvořily žádné rezervy pro případný pokles kurzů cenných papírů. Vzhledem k tomu, že vykazovaly velké zisky, poskytovaly levné úvěry a nestaraly se o to, čím jim dlužníci ručí. Velkým problémem se později též ukázalo to, že banky půjčily značné jmění akciovým spekulantům.

Poté začaly krachovat společnosti, které neměly dostatečný kapitál, což způsobila velký nárůst nezaměstnanosti. V důsledku toho se lidé snažili vybrat své úspory, ale banky nedisponovaly dostatečným kapitálem a některé z nich proto zkrachovaly. Tím se velmi výrazně snížila platební schopnost jedinců, což ve svých důsledcích znamenalo opětovné snížení výroby. Tento stav se rychle odrazil na ekonomikách, které byly založeny na exportu (Japonsko, Brazílie, Československo). Z těchto států se krize rozšířila dále.

Krize v krátké době (stále v roce 1929) způsobila prudký nárůst nezaměstnanosti a pokles produkce. Z toho pak vyplynula celková nedůvěra v politický a ekonomický systém. Během následujících čtyř let byl v USA vypracován hospodářský program New Deal,¹⁸ jenž měl za úkol ozdravit americkou ekonomiku. V Německu ve stejné době vznikl program Adolfa Hitlera, který vyšel v zásadě ze stejných principů jako New Deal. Oba projekty byly postaveny na principu státních zakázek a vybudování centrální banky. Hitlerův program ale směřoval více k vojenským zakázkám a také měl téměř okamžité výsledky. Nevýhodou jeho programu bylo levicové smýšlení směřující k absolutní moci státu a vyžadovalo další zásahy a posilování zbrojení, což nakonec nutně vedlo k rozpoutání války. New Deal měl pomalejší výsledky. Jeho výhodou byla postupně zaměřená strategie, která si kladla za cíl opatrně omezit liberální principy a nenarušit tak principy demokracie. K úplnému oživení hospodářství došlo však až na konci 30. let minulého století, kdy se i ostatní státy začaly připravovat na možnou válku a vznikla tak řada armádních zakázek.

---

¹⁸ MAYER, A. *Spekulanti a finanční katastrofy*. Přel. M. Bruncvík. 1. vyd. Praha : Transal Books, 1995, s. 167-179.

Tehdejší Československo světová krize těžce postihla. Prudce klesala průmyslová výroba, v roce 1933 až na 60 procent proti roku 1929.¹⁹ Docházelo k hromadným bankrotům drobných podnikatelů. Nezaměstnanost se rok od roku zvyšovala až na více než 17 procent v roce 1934.²⁰

Důsledkem této krize byla nedobrá ekonomická situace střední třídy a velmi špatná situace u spodní ekonomické vrstvy. Takováto situace vedla k radikalizaci obyvatelstva a v Evropě prosadila některé myšlenky jako nacismus či fašismus. Během krize byl výrazně narušen a snížen mezinárodní obchod, což se státo dotklo nejen ekonomicky, ale i politicky, protože se oslabil nejen vzájemná ekonomická provázanost, ale i vazby mezi jednotlivými státy.

Téměř opět po osmdesáti letech, v roce 2008, vznikla další hospodářská světová krize, která bude rozebrána v práci hlouběji. Je velmi zajímavé sledovat shodné paralely těchto krizí.

---

¹⁹ OLŠOVSKÝ, R., et al. *Stručné dějiny světového hospodářství*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 203-220.

²⁰ OLŠOVSKÝ, R., et al. *Stručné dějiny světového hospodářství*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 203-220.

4 SVĚTOVÉ HOSPODÁŘSKÉ KRIZE

Ekonomické krize jsou běžným a opakujícím se jevem. Z historie známe celou řadu krizí různých intenzit, délky trvání a velikostí oblastí, kterých se dotkly.

Je zřejmé, že hospodářské a ekonomické krize mají několik shodných faktorů. I přesto, že v posledních dvě stě letech proběhlo několik větších či menších ekonomických a hospodářských krizí, všechny tyto uvedené příklady mají několik shodných znaků:

1. krize je obvyklý a opakující se jev,
2. hlavní příčinou bývají finanční spekulace,
3. po dosažení vrcholu nastává cenový pád,
4. přicházejí krachy podniků a bank,
5. roste nezaměstnanost,
6. dochází k přeskupování moci mezi jednotlivými světovými mocnostmi,
7. v návaznosti na novou světovou ekonomickou realitu vznikají válečné konflikty.

Ne všechny vyjmenované znaky se vždy projeví, v současné době se nedá říci, zda v souvislosti se stávající krizí dojde do budoucna k válečnému konfliktu. Každý, s výjimkou zbrojařských firem, by byl raději, kdyby k tomu nedošlo, nelze to ale vyloučit. Již dnes může pozorovat rostoucí sebevědomí Číny a Ruské federace, na druhou stranu došlo k ekonomickému oslabení některých států na středním východě. Níže uvedené příklady historických krizí nám můžou pomoci, zamyslet se nad příčinami, ale hlavně také důsledky těchto ekonomických jevů. Pravděpodobně budou krize pokračovat do doby, dokud lidstvo bude přemýšlet materiálně. To znamená, že krize tady budou navždy. Tak jak je „moderní“ západní civilizace nastavena, vše podporuje rostoucí spotřebu. A ta je za vším.

5 AMERICKÁ HOSPODÁŘSKÁ KRIZE

Počátek poslední celosvětové ekonomické krize hledejme za oceánem, a to konkrétně v USA. Na počátku stál špatně nastavený systém, který umožnil bankám a spekulantům bezstarostně a snadně prodávat hypotéky velkému množství sociálně slabých obyvatel, kteří nakonec neměli na splácení. Zároveň však umožnil nadále s těmito hypotékami obchodovat.

Nikoho nezajímala ani výše příjmů, ani majetek, kterým bylo ručeno. Platební neschopnost nakonec byla hlavním kamenem úrazů systému, který se nakonec sesypal jako domeček z karet.

5.1 *Vznik americké krize*

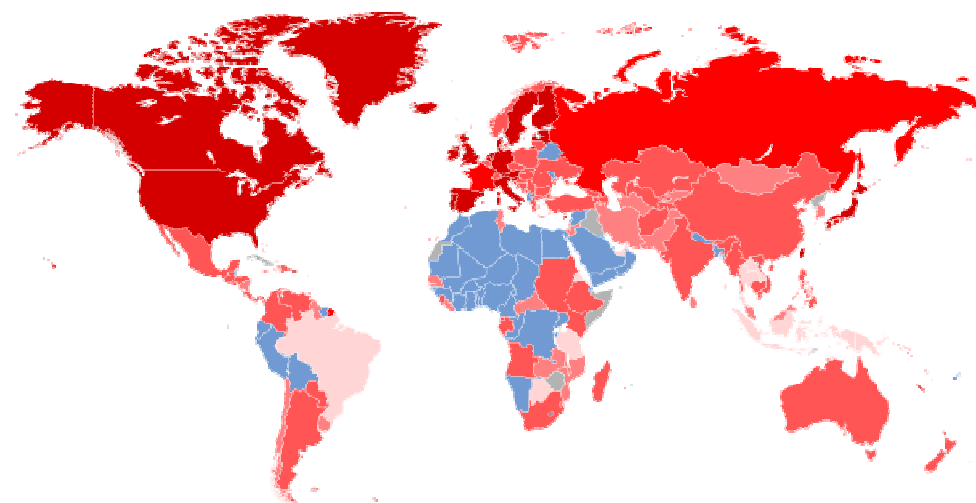
Příchod celosvětové ekonomické krize se začal projevovat v roce 2008 několika důležitými faktory. Prvotně to byla americká hypoteční krize, která měla své problémové kořeny již v roce 2007, ta se postupně rozrostla ve světovou finanční krizi, která se naplno projevila v roce 2008. Umocnění krize bylo také způsobeno vysokými cenami ropy v roce 2008, které se pohybovali okolo hranice 150 USD za barel. Vysoká cena způsobila pokles reálného HDP a zvedla spotřebitelské ceny. Vysoká cena ropy byla způsobena především spekulanty (hedgeové a penzijní fondy nakupovaly komodity, z důvodů snížení rizika svých portfolií pramenících z akciových trhů), nemalou měrou se na příchodu celosvětové krize projevil slabý dolar a rostoucí poptávka Číny před Pekingskou olympiádou.²¹ Když naplno celosvětová krize udeřila, zasáhla nejen velké světové bankovní domy, ale také cenu ropy, která ze svého červencového maxima 147 USD spadla a na konci roku 2008 prolomila hranici 40 USD za barel.

Dle OSN čelí světová ekonomika největšímu poklesu od Velké deprese ve třicátých letech 20. století.

---

²¹ STANOVSKÝ, Z. *Hedgeové fondy* [online]. Derivat s.r.o., 2010. [cit. 30.3.2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.derivat.sk/index.php?PageID=505>>.

Obrázek č. 1: Dopady celosvětové hospodářské krize²²

- Země oficiálně v recesi (dvě nebo více čtvrtletí za sebou)
- Země neoficiálně v krizi (jedno čtvrtletí)
- Země se zpomalením ekonomiky více jak 1.0 %
- Země se zpomalením ekonomiky více jak 0.5 %
- Země se zpomalením ekonomiky více jak 0.1 %
- Země se zvýšením ekonomického

5.2 Dopady krize na Českou republiku

Dnes je již všeobecně známá informace, že hlavní příčinou a impulsem celosvětové finanční krize byla tzv. hypoteční krize v USA.²³ Pouze připomenu již zmíněný fakt, že hypoteční krize se v USA začala projevovat již na konci prvního čtvrtletí roku 2007, na kapitálových trzích až v polovině července roku 2007. Díky globalizovanému světu a provázanosti světových ekonomik se krize z USA přelila do Evropy v srpnu 2007.

V USA po době relativně nízkých úrokových sazeb na trhu, začala americká centrální banka (FED) čelit rostoucím inflačním tlakům a začala postupně zvedat úrokové sazby, což vedlo ke zvýšení úrokových sazeb a zdražení hypoték, to se projevilo navýšením splátek u stávajících hypoték. Ekonomicky slabší dlužníci

²² FELIPE, J. *World Financial Crisis* [online]. 2009 [cit. 30.10.2009]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:2007-2009_World_Financial_Crisis.svg>.

²³ KOHOUT, P. *Finance po krizi*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2009, s. 20-23.

přestali splácet hypotéky a někteří z důvodu dřívějšího odkladu splátek ani splácet nezačali.

Česká republika zůstávala nějakou dobu od globální finanční krize izolována, i když i zde se postupně začaly dopady projevovat. Kromě makroekonomických dopadů začalo docházet k postupnému ochlazení ekonomických aktivit v eurozóně, to se samozřejmě vzápětí projevilo a přelilo také do České republiky. Napětí na finančních trzích se postupně přeneslo na chování českého bankovního sektoru, který začal přitvrzovat úrokové i neúrokové podmínky. Postupně tak přitvrdily podmínky poskytování úvěrů, což vedlo ke snižování poskytování úvěrů.

V českém bankovním sektoru začalo docházet k paradoxním situacím. Seběmenší porušení smluvních podmínek úvěrovaných podnikatelských subjektů, byť před podpisem smluvní dokumentace předem známé, začalo být důvodem přitvrzení podmínek stávajících úvěrů. U nových úvěrů se podmínky přitvrdily automaticky a noví klienti neměli po nějakou dobu žádnou šanci na získání úvěru. V první polovině roku 2009 skoro přestala fungovat bankovní konkurence. Banky najednou ztratily zájem o nové klienty z podnikatelského sektoru. Takto byl velmi omezen přechod úvěrovaných podnikatelských subjektů do jiné banky.

6 ČESKÁ EKONOMIKA V KRIZI

6.1 Pokles průmyslové výroby

Pokles průmyslové produkce se ve 3. čtvrtletí roku 2009 opět prohloubil. Průmyslová výroba v září 2009 meziročně klesla o 11,9 procenta po poklesu o 8,4 procenta v srpnu 2009. Stavební produkce ve stálých cenách meziročně vzrostla o 3,6 procenta; v srpnu 2009 byla vyšší o 0,6 procenta.²⁴

Za zářijovým meziročním poklesem průmyslu je zejména výroba strojů a zařízení a kovoprůmysl. Dařilo se naopak potravinářskému průmyslu, těžebnímu průmyslu a farmaceutickému průmyslu.

Tržby z průmyslové činnosti v běžných cenách se meziročně snížily o 16,2 procenta.²⁵ Tržby z přímého vývozu průmyslových podniků se snížily v běžných cenách o 13,4 procenta, přičemž jejich podíl na celkových tržbách průmyslu představoval téměř polovinu.²⁶

Průměrný evidenční počet zaměstnanců v podnicích s 50 a více zaměstnanci v průmyslu se v září 2009 meziročně snížil o 14,6 procenta. Průměrná měsíční nominální mzda těchto zaměstnanců meziročně vzrostla o 6,9 procenta na 23 598 Kč.²⁷

Ve stavebnictví se průměrný evidenční počet zaměstnanců v podnicích s 50 a více zaměstnanci v září 2009 meziročně snížil o 0,2 procenta, jejich průměrná měsíční nominální mzda se meziročně zvýšila o 5,5 procenta a činila 28 091 Kč.²⁸

---

²⁴ *Nejnovější ekonomické údaje* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/aktualniinformace>>.

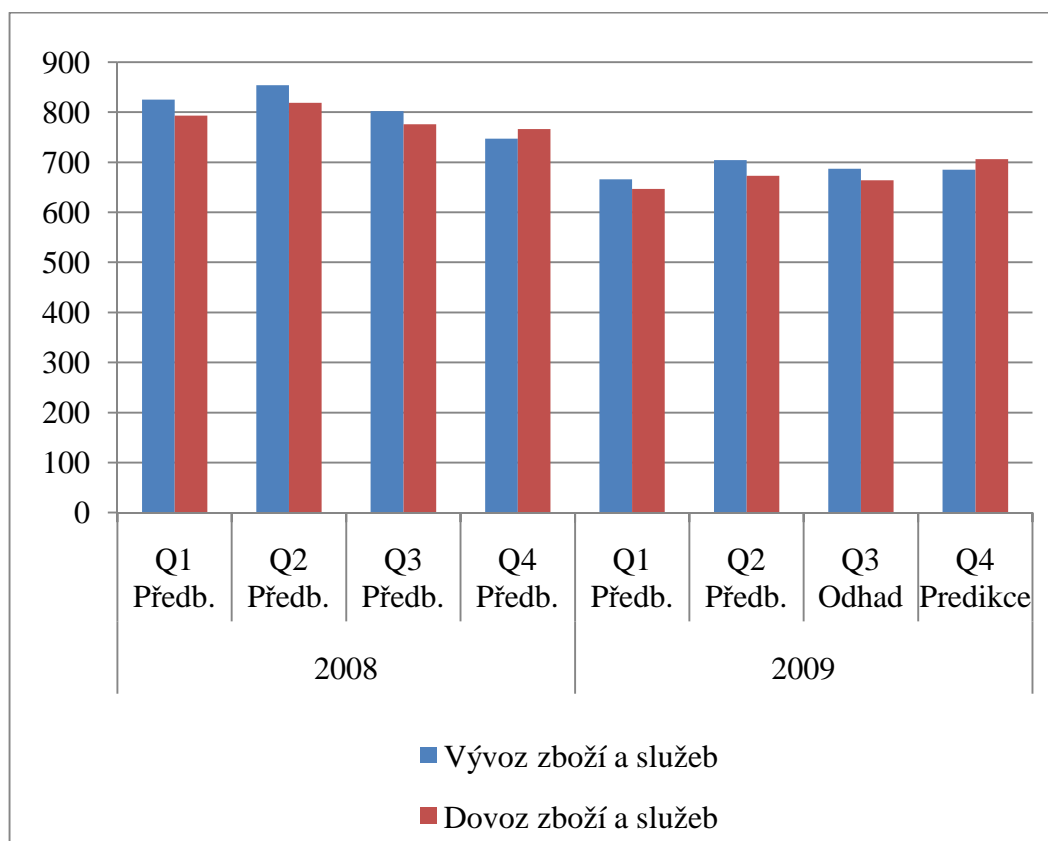
²⁵ *Nejnovější ekonomické údaje* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/aktualniinformace>>.

²⁶ *Nejnovější ekonomické údaje* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/aktualniinformace>>.

²⁷ *Průměrná mzda loni vzrostla* [online]. Praha : IDnes, 2010. poslední revize 15.3.2010 [cit. 15.3.2010]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/prumerna-mzda-loni-vzrostla-na-23-598-korun-ffy-/ekonomika.asp?c=A100309_090926_ekonomika_spi>.

²⁸ *Analytici: Průměrná mzda stoupla* [online]. Praha : E15, 2010. poslední revize 15.3.2010 [cit. 15.3.2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.e15.cz/domaci/ekonomika/analytici-prumerna-mzda-stoupla-ve-4-ctvrtleti-o-zhruba-pet-procent>>.

Graf č. 1: Vývoj vývozu a dovozu zboží a služeb²⁹

Mezi nejvíce zasažené odvětví krizí patří automobilový průmysl. O to je bolestivější, protože patří mezi významné pilíře českého průmyslu. Automobilky s výjimkou kolínské TPCA byly nuceny omezit výrobu, což mělo velký dopad na jejich dodavatele. Výroba osobních automobilů v Česku klesla za první pololetí roku 2009 o 11 %, nákladních o 54 % a motocyklů o 64 %.³⁰ Největší automobilce v Česku propadl prodej o více než 10 % (i přes to že v okolních státech bylo zavedeno šrotovné a Škoda auto na něm značně participovala).³¹ V poslední době je znát oživení, například nošovický závod společnosti Hyundai oznámil zahájení dvousměrného provozu.

²⁹ HDP, národní účty [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hdp_narodni_ucty>.

³⁰ Výroba osobních aut v ČR klesla [online]. Praha : Finanční noviny, 2010. poslední revize 15.3.2010 [cit. 15.3.2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.financninoviny.cz/zpravy/vyroba-osobnich-aut-v-cr-klesla-o-11-procent/391079>>.

³¹ Výroba osobních aut v ČR klesla [online]. Praha : Finanční noviny, 2010. poslední revize 15.3.2010 [cit. 15.3.2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.financninoviny.cz/zpravy/vyroba-osobnich-aut-v-cr-klesla-o-11-procent/391079>>.

Z významných dodavatelů pro automobilový průmysl oznámil ukončení výroby například výrobce kabelových svazků Alcoa Fujikura Czech ze Stříbra a několik dalších firem. Řada velkých výrobců musela výrazně omezit výrobu a propouštět zaměstnance. Někteří z nich nyní hlásí nárůst zakázek.

6.2 Vývoj HDP

Podle aktuálních informací se hrubý domácí produkt (HDP) České republiky v letošním roce zřejmě sníží o 4,2 procenta a v příštím roce by měl opět vzrůst o 1,4 procenta.³²

Důvodem tohoto vývoje v ČR je její závislost na proexportní průmyslové výrobě. Propad objemu investic a recese na většině vývozních trhů přispívá k ostrému zhoršení ekonomické situace. V roce 2010 se situace bude zlepšovat jen pozvolna a postupný růst potáhne spotřeba domácností a exportní poptávka. Ovšem výhledy hospodářského růstu závisí na důvěře domácností a výkonu cílových trhů, tedy především Německa. Řešením by bylo hledání nových trhů a diverzifikování cílových trhů. Čeští exportéři by se proto měli poohlížet po jiných trzích. Myslím, že je třeba hledat rostoucí trhy mimo Evropu, kde také zotavení z krize bude nejrychlejší.

Klíč k vývoji české ekonomiky přitom leží v zahraničí. ČR je malá a otevřená ekonomika, a proto rozhodujícím faktorem bude stabilizace a později případné oživení západní Evropy, především Německa.

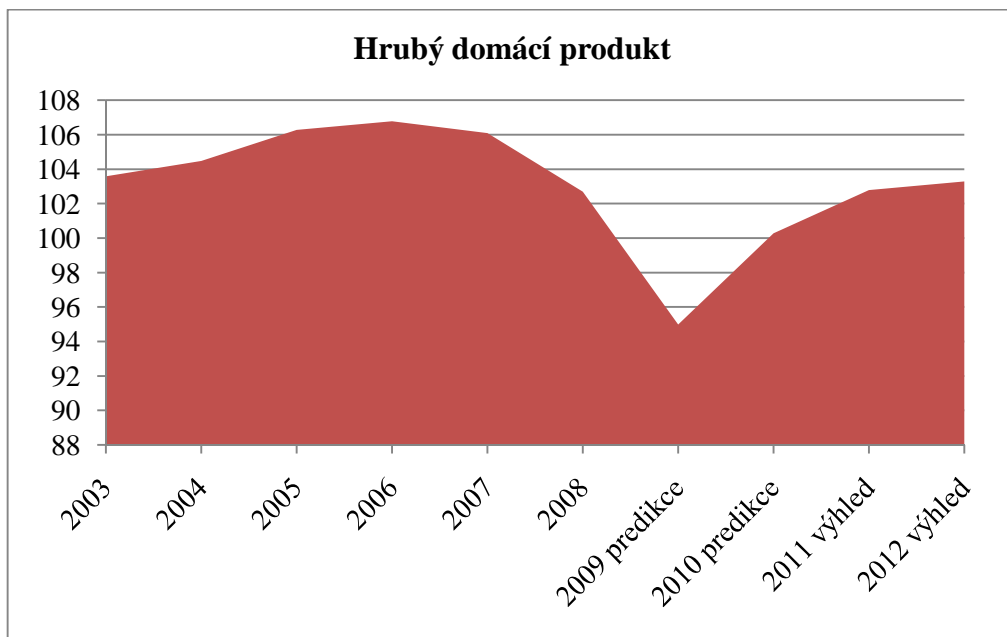
Tab. č. 1: Hrubý domácí produkt³³

		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009 predikce	2010 predikce	2011 výhled	2012 výhled
HDP	<i>mld. Kč 2000</i>	2368	2474	2630	2809	2982	3062	2908	2917	3000	3099

³² *Meziroční pokles HDP* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <<http://notes2.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/chdp031110.doc>>.

³³ *1. Ekonomický výkon* [online]. Praha : Ministerstvo financí ČR, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/makro_pre_50259.html>.

Graf č. 2: Hrubý domácí produkt³⁴

6.3 Růst nezaměstnanosti

V současné době tj. na přelomu třetího a čtvrtého kvartálu roku 2009 zažíváme největší meziroční růst nezaměstnanosti.

Míra nezaměstnanosti ve třetím čtvrtletí podle metodiky Mezinárodní organizace práce (ILO) dosáhla 7,4 procenta a v porovnání se stejným obdobím loni vzrostla o 3,1 procentního bodu.³⁵ Lidí bez práce tedy přibylo zhruba 163 tisíc. Podle Českého statistického úřadu to představuje historicky největší meziroční nárůst. Oproti druhému kvartálu letošního roku přibylo 44 300 nezaměstnaných.

Nejvíce se propouštělo v průmyslu. Je to také odvětví, které je nejvíce exponováno vůči zahraničnímu obchodu, a tedy i negativním dopadům globální recese na českou ekonomiku. Růst nezaměstnanosti v Česku přitom zdaleka nekončí. Dokud nezačne růst poptávka a celkově ekonomika Evropské unie, nová pracovní místa vznikat nebudou. Vrchol negativního vývoje by tak měl nastat zřejmě ve

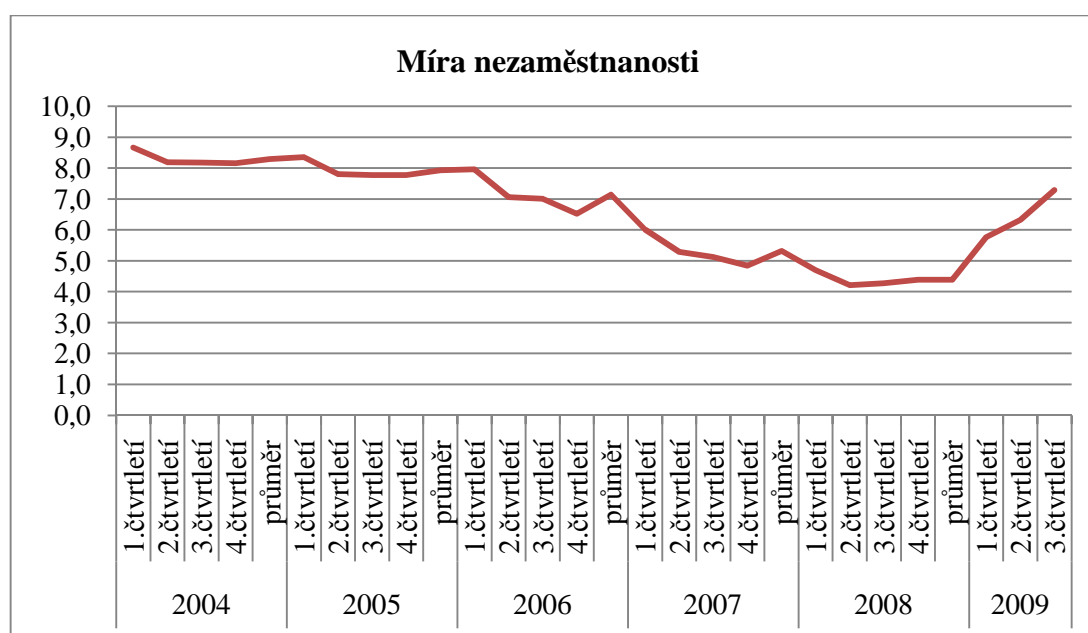
³⁴ *Ekonomický výkon* [online]. Praha : Ministerstvo financí ČR, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/makro_pre_50259.html>.

³⁵ *Statistická ročenka České republiky 2009* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <<http://notes2.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/kapitola/0001-09-2009-1000>>.

druhém čtvrtletí rok 2010. V té době by ale míra inflace měla být zhruba ještě o jeden procentní bod výše než dnes.

Český statistický úřad používá k měření nezaměstnanosti tzv. obecnou míru podle definice ILO ve věkové skupině 15 až 64 let. Ministerstvo práce a sociálních věcí oproti tomu počítá s tzv. registrovanou mírou nezaměstnanosti. Tendence vývoje obou měř byly velmi podobné, míra registrované nezaměstnanosti ministerstva dosáhla ve třetím čtvrtletí hodnoty 8,4 procenta, tedy o 3,1 procentního bodu více v roce 2008.³⁶

Graf č. 3: Míra nezaměstnanosti³⁷

6.4 Inflace

Inflace je obecně definována jako růst cenové hladiny, tj. charakterizuje míru znehodnocování měny v přesně vymezeném časovém období. Míra inflace je měřena pomocí přírůstku indexu spotřebitelských cen.

Uváděná míra inflace (přesněji průměrná míra inflace) vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za dvanáct posledních měsíců proti průměrné cenové hladině dvanácti předchozích měsíců. Tyto tzv. klouzavé průměry jsou

³⁶ *Statistická ročenka České republiky 2009* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <<http://notes2.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/kapitola/0001-09-2009-1000>>.

³⁷ NÝVLT, O. *Historicky nejvyšší meziroční vzestup nezaměstnanosti* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/cs/nsf/informace/czam110409.doc>>.

počítány z bazických indexů spotřebitelských cen s cenovým základem prosinec 2005 = 100.³⁸ Vyjadřují tendenci vývoje cenové hladiny oproštěnou od sezonních vlivů.

Vývoj spotřebitelských cen (životních nákladů) se sleduje na spotřebních koších založených na souboru vybraných druhů zboží a služeb placených obyvatelstvem. Za cenové reprezentanty byly vybrány takové výrobky a služby, které se významně podílejí na vydáních obyvatelstva a svým rozsahem pokrývají celou sféru spotřeby. Celkový počet reprezentantů je cca 750. Jejich soubor je postupně agregován až do dvanácti hlavních oddílů spotřebního koše a to formou váženého aritmetického průměru individuálních cenových indexů. Váhy ve spotřebních koších byly pro výpočet indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) stanoveny na základě struktury výdajů domácností podle výsledků statistiky rodinných účtů v roce 2005, které byly korigovány statistikou národních účtů.

Výpočet bazických indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) je prováděn podle Laspeyresova vzorce.³⁹ Základním obdobím pro výpočet cenových indexů je prosinec 2005. Z těchto bazických indexů jsou vypočítávány indexy spotřebitelských cen srovnávající dvě libovolná období.

Mimořádná revize indexu spotřebitelských cen – inflace:⁴⁰

- *Zveřejnění s rychlou informací 14.2.2007.*
- *Za časové období 2005-2006.*
- *Důvod revize: změna báze z 12/1999 = 100, respektive průměr 2000 = 100 na novou bázi 12/2005 = 100, respektive průměr 2005 = 100.*

---

³⁸ *Míra inflace* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace>.

³⁹ *Terminologický slovník* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2002edicniplan.nsf/engt/2B002CF004/\\$File/Glossary-4-02.pdf](http://www.czso.cz/csu/2002edicniplan.nsf/engt/2B002CF004/$File/Glossary-4-02.pdf)>.

⁴⁰ *Míra inflace* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace>.

Tab. č. 2: Míra inflace⁴¹

Rok	Měsíc											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2000	2,1	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,9	3,1	3,3	3,6	3,8	3,9
2001	4	4	4	4,1	4,2	4,3	4,5	4,6	4,7	4,7	4,7	4,7
2002	4,6	4,6	4,6	4,5	4,3	3,9	3,5	3,1	2,7	2,4	2,1	1,8
2003	1,5	1,1	0,8	0,5	0,3	0,2	0,2	0,1	0	0	0,1	0,1
2004	0,3	0,5	0,8	1	1,2	1,4	1,7	2	2,2	2,5	2,7	2,8
2005	2,8	2,7	2,6	2,6	2,5	2,4	2,2	2,1	2	2	1,9	1,9
2006	2	2,1	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,7	2,8	2,7	2,6	2,5
2007	2,4	2,3	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1	2	2	2,2	2,5	2,8
2008	3,4	3,9	4,3	4,7	5	5,4	5,8	6,1	6,4	6,6	6,5	6,3
2009	5,9	5,4	5	4,6	4,1	3,7	3,1	2,6	2,1	1,6		

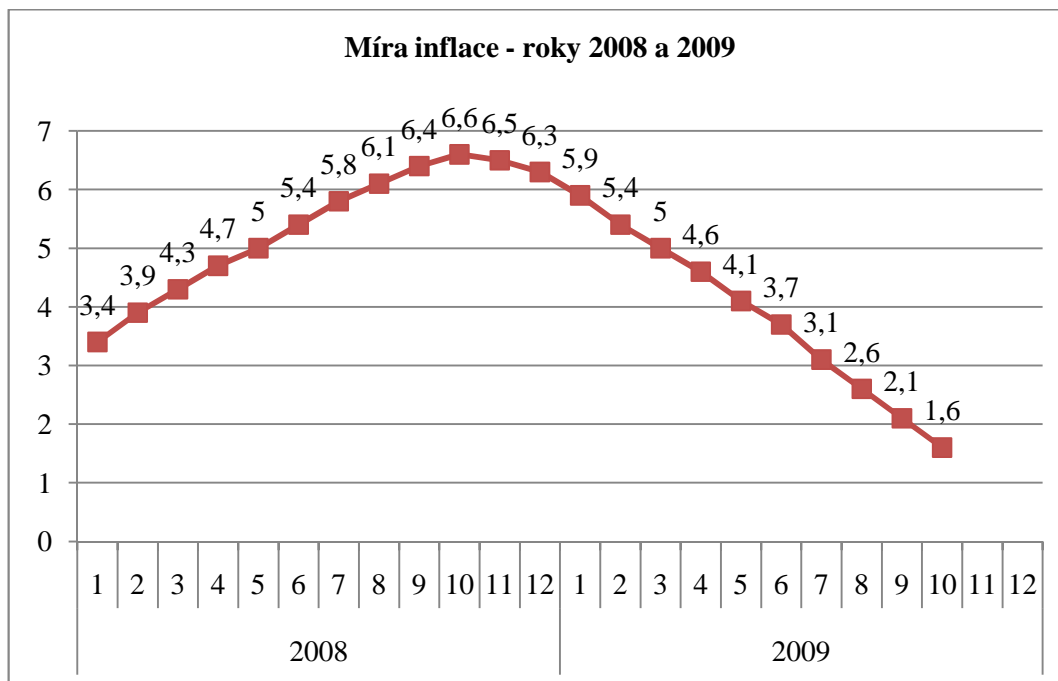
Hlavním cílem České národní banky je péče o cenovou stabilitu (§2 zákona o ČNB). Česká národní banka podobně jako většina centrálních bank, se soustřeďuje především na stabilitu spotřebitelských cen. Měnová politika centrálních bank je ve většině zemí prováděna v rámci některého měnově politického režimu. Česká národní banka provádí svou měnovou politiku v režimu cílování inflace. Inflace je obvykle chápána jako opakovaný růst většiny cen v dané ekonomice. V praxi je inflace v oblasti spotřebitelských cen měřena jako přírůstek tzv. indexu spotřebitelských cen. V ČR inflaci měří Český statistický úřad, na jehož internetových stránkách lze nalézt podrobnosti o měření inflace v ČR. Součástí cílování inflace je také její predikce, kterou Česká národní banka publikuje ve Zprávách o inflaci.⁴² Česká národní banka také zjišťuje inflační očekávání domácností, nefinančních korporací a firem a finančních trhů.

Míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen ke stejnému měsíci předchozího roku vyjadřuje procentní změnu cenové hladiny ve vykazovaném měsíci daného roku proti stejnému měsíci předchozího roku. Jedná se tedy o dosaženou cenovou úroveň, která vylučuje sezónní vlivy tím, že se porovnávají vždy stejné měsíce.

⁴¹ *Míra inflace* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace>.

⁴² ŠVARCOVÁ, J. *Ekonomie*. Zlín : CEED nakladatelství a vydavatelství, 1999/2000. s. 35-38.

Graf č. 4: Míra inflace – roky 2008 a 2009⁴³

6.5 Snížení daňových odvodů⁴⁴

Další oblastí, kterou výrazně zasáhla hospodářská krize, je oblast financování municipálního sektoru. Většina měst a obcí je přímo závislá na daňových příjmech. Pokles výroby a s tím související snížené daňových odvodů právnických a fyzických osob, má zásadní vliv na schopnost municipalit plnit předem definované cíle. Původní rozpočty a plány musejí být upravovány. Dochází k pozastavování velkých investičních akcí (stavby nových komunikací, rekonstrukce nemovitostí atd.) Předpokládá se, že propady v daňových příjmech obcí se budou pohybovat min. na úrovni 12 %, ozývají se názory, že propad může dosáhnout až 30 %.

S propadem daňových odvodů se nepotýkají jenom samotné obce, ale především stát. Ten musel z důvodu propadu příjmů zmrazit rozvoj dopravní infrastruktury. Samotné pozastavení výstavby může samo o sobě dále prohloubit současnou krizi. V příštím roce by ve státní pokladně na tyto akce mohlo chybět až 50 mld. Kč. Pozastavení investičních akcí se přeneso do soukromého sektoru. Firmy

⁴³ Míra inflace [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW:

<[http://www.czso.cz/csu/katalog.nsf/hledat?SearchView&count=20&searchorder=1&searchfuzzy=1&query=\(\(m%EDra%20inflace\)\)&database=all&kraje=all&skupiny=all&start=1](http://www.czso.cz/csu/katalog.nsf/hledat?SearchView&count=20&searchorder=1&searchfuzzy=1&query=((m%EDra%20inflace))&database=all&kraje=all&skupiny=all&start=1)>.

⁴⁴ Statistická ročenka České republiky [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <<http://notes2.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/0001-09>>.

tak přeneseně pocítí další dopady hospodářské krize dalším snížením výroby. Lze očekávat, že v souvislosti s propady příjmů jednotlivých subjektů a menšího objemu investičních akcí, dojde v roce 2010 k dalšímu útlumu stavebního sektoru. To bude znamenat další nárůst nezaměstnanosti a stagnaci hospodářského růstu.

Modernizace dopravní infrastruktury a zlepšování dopravní obslužnosti je důležitou součástí rozvoje našich měst a obcí a jednou z podmínek dalšího rozvoje místního podnikání a zlepšování životní úrovně obyvatel. Bohužel se jedná o oblast, na kterou krize doléhá s určitou setrvačností, a to se také projeví na dalším oživení.

Po několika letech dynamického růstu se loni HDP ČR ve 4. čtvrtletí propadl do záporných čísel a letos se počítá s jeho dalším poklesem o 4,3 %. Propad ekonomiky je spojen s výrazným snížením daňových příjmů pro celý veřejný sektor a přes očekávané oživení ekonomiky v roce 2010 je jejich opětovný růst málo pravděpodobný až do roku 2011. To přímo ovlivní rozpočty municipalit a prověří jejich schopnost se přizpůsobit zhoršeným podmínkám i přes jejich poměrně nízkou rozpočtovou flexibilitu.

Sdílené daně představují více než polovinu provozních příjmů měst a obcí a jsou hlavním zdrojem financování jejich kompetencí a investičních potřeb. Jsou také nejdynamičtějším příjmem. V letech 2003-2008 rostly meziročně o 9-12 % (s výjimkou roku 2006) a podle původních očekávání měl jejich růst pokračovat i v letošním roce. Poslední odhady Ministerstva financí však už předpokládají meziroční propad sdílených daní o 14 %. Nejhuře zasaženy budou přímé daně - daň z příjmů právnických osob a v menší míře daň z příjmů fyzických osob. DPH by naopak měla zůstat blízko úrovně z roku 2008. Pokles sdílených daní mohou obce zmírnit nově získanou pravomocí nad daní z nemovitostí, kterou mohou zvýšit až na pětinásobek. Příjmy z této daně by měly mezi roky 2008 a 2009 růst o více než 20 %, její podíl na provozních příjmech ale zůstává pod 5 %.

Také rok 2010 bude pro municipalitu obtížný, míra ekonomického oživení je nejistá a velkou roli hraje časové zpoždění jeho pozitivních efektů. První návrhy rozpočtů na rok 2010 vypadají spíše konzervativně. Odhady příjmů jsou méně optimistické a postupně se hledají úsporná opatření.

Negativní a pozitivní faktory ovlivňující hospodaření českých měst⁴⁵

Negativní faktory:

- *Pokles daňových příjmů. Očekává se pokles celkových daňových příjmů měst a obcí v roce 2009 o 12 % proti roku 2008.*
- *Vysoké investiční potřeby, spojené zejména s možností čerpání prostředků z fondů EU a potřebou modernizace infrastruktury na úroveň evropských standardů.*
- *Nízká flexibilita rozpočtu spočívající v omezené schopnosti tvorby dodatečných vlastních zdrojů příjmů a vysoké rigiditě běžných výdajů.*

Pozitivní faktory:

- *Poměrně mírná zadluženost většinou v domácí měně.*
- *Rezerva finančních prostředků vytvořená v minulých letech.*
- *Otevřený přístup k úvěrům.*

6.6 Deficit státního rozpočtu

Jedním do budoucna nejproblémovějším tématem je neustále narůstající schodek státního rozpočtu. Na celé věci je alarmující především rychlost růstu schodku. Dle mého názoru je aspekt krize v jedné věci pozitivní. Myslím si, že díky rychlému nástupu krizi a výpadku příjmů státního rozpočtu, dojde rychleji k uvědomění si tohoto problému, který v případě neřešení může v budoucnu eskalovat v mnohem větší problém. Bohužel v té době již nebude možné přijímat „nebolestivá“ opatření, bude nutno reagovat poměrně radikálně.

Ke konci srpna 2009 hospodařil český stát se schodkem 89,6 miliardy korun, přitom schválený rozpočet pro celý rok 2009 počítal s deficitem 38,3 miliardy korun. Hospodaření státu v období od ledna do srpna je tak nejhorší od roku 1993. Ke konci loňského srpna vykázal státní rozpočet přebytek 5,3 miliardy korun. Pro letošek byl rozpočet schválen na základě dnes již nerealistického odhadu vývoje ekonomiky. Kvůli hospodářské krizi tak ministerstvo očekává letos deficit rozpočtu kolem 165

---

⁴⁵ HAMPLOVÁ, K., WEHMEIER, A. *Propad daňových příjmů ještě nemusí přinést nižší rating* [online]. Praha : Ihned, 2009. [cit. 4.11.2009]. Dostupné na WWW: <<http://moderniobec.ihned.cz/c1-38914000-propad-danovych-prijmu-jeste-nemusi-prinest-nizsi-rating>>.

miliard korun (pesimistická varianta hovoří až o 200 mld. Kč). Hospodaření státu zhoršuje především výpadek daňových příjmů.

Ke konci srpna klesly celkové příjmy rozpočtu meziročně o 47,5 miliardy korun na 643,9 miliardy korun. "Na meziročním poklesu se podílely především příjmy z daní a poplatků a příjmy z pojistného na sociálním zabezpečení," uvedlo ministerstvo. Příjmy z daní a poplatků klesly o více než desetinu na necelých 305 miliard korun. Naplánovaný rozpočet přitom počítá s růstem o více než devět procent.

6.7 Pokles příjmů státu z daně z příjmů⁴⁶

O téměř 35 procent se meziročně snížily příjmy z daně z příjmu právnických osob, a to na 48,6 miliardy korun. Výpadek těchto příjmů podle ministerstva financí ovlivnilo zrušení povinnosti platit zálohy na daň z příjmů pro firmy zaměstnávající maximálně pět zaměstnanců. Inkaso rovněž ovlivnilo další protikrizové opatření, které umožňuje firmám požádat o stanovení záloh na dani jinak, než vyplývá z jejich poslední známé daňové povinnosti.

Propadl se i výběr daně z příjmu fyzických osob, a to o 11 procent na 54,1 miliardy korun. Plány ministerstva financí počítaly s růstem o téměř 13 procent. Na dani z přidané hodnoty stát vybral ke konci srpna 2009 114 miliard korun, meziročně o jedno procento méně. Plány přitom počítají s růstem o 9,2 procenta. Podle ministerstva financí se na poklesu podílí především nižší spotřeba domácností.

Inkaso spotřebních daní kleslo o 1,6 procenta na 77,7 miliardy korun, přičemž plány státu kalkulovaly s růstem o téměř 15 procent. Proti plánům klesly i příjmy z pojistného na sociální zabezpečení, a to o 17 miliard na 239,3 miliardy korun.

6.8 Nárůst celkových výdajů státu⁴⁷

Naopak celkové výdaje státu meziročně stouply o 47,4 miliardy na 733,5 miliardy korun. Na sociální dávky stát vynaložil koncem srpna 283,3 miliardy korun, meziročně o 19,4 miliardy více. Z toho na důchodech stát vyplatil 223 miliard korun,

---

⁴⁶ *Statistická ročenka České republiky* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW:

<[http://www.czso.cz/csu/katalog.nsf/hledat?SearchView&count=20&searchorder=1&searchfuzzy=1&query=\(\(p%u0159%EDjmy%20st%E1tu\)\)&database=all&kraje=all&skupiny=all&start=1](http://www.czso.cz/csu/katalog.nsf/hledat?SearchView&count=20&searchorder=1&searchfuzzy=1&query=((p%u0159%EDjmy%20st%E1tu))&database=all&kraje=all&skupiny=all&start=1)>.

⁴⁷ *Statistická ročenka České republiky* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <<http://notes2.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/0001-09>>.

což je o téměř 19 miliard více než před rokem. Na důchodovém pojištění přitom ale stát ke konci srpna získal pouze necelých 213 miliard korun. Stát od ledna do konce srpna zaplatil na úrocích ze svého dluhu 32,6 miliardy korun.

Schodek rozpočtu ve výši 38,3 miliardy korun naplánovaný pro letošek počítal s růstem ekonomiky o 4,8 procenta. Nejnovější prognóza ministerstva financí ovšem odhaduje letos propad ekonomiky, a to o 4,3 procenta. Schodek státního rozpočtu se podle všeho bude pohybovat mezi 170-200 miliardami Kč.

7 PLNĚNÍ KONVERGENČNÍCH KRITÉRIÍ

Současná hospodářská situace zásadním způsobem ovlivnila směřování České republiky k přijetí eura. Určení termínu vstupu do Evropské hospodářské a měnové unie je v kompetenci jednotlivých států, samozřejmě závisí na připravenosti té dané země ke vstupu. Česká ekonomika se v posledních letech přibližovala ekonomické úrovni států eurozóny, avšak finanční a hospodářská krize tento růst v roce 2008 a 2009 výrazně utlumila. Nejcitelněji se krize podepsala na stavu veřejných financí, především deficitu veřejného rozpočtu.

Zásadní podmínkou pro vstup do eurozóny je plnění čtyř maastrichtských konvergenčních kritérií,⁴⁸ která jsou vymezena v článku 121 Smlouvy o založení Evropského společenství.⁴⁹ Konvergenční kritéria mají zajistit vyvážený hospodářský vývoj v rámci hospodářské a měnové unie, který by zabránil vzniku jakéhokoli napětí mezi členskými státy.

Konvergenční kritéria dle článku 121 Smlouvy o založení Evropského společenství:⁵⁰

1. Cenová stabilita

- dosažení vysokého stupně cenové stability patrného z míry inflace, která se blíží míře inflace nejvýše tří členských států, jež dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků.

2. Stabilita měnového kurzu

- dodržování normálního flukтуаčního rozpětí stanoveného mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému po dobu alespoň dvou let, aniž by došlo k devalvaci vůči měně jiného členského státu.

---

⁴⁸ JONÁŠ, J. *Světová ekonomika na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha : Management Press, 2000, s. 119-127.

⁴⁹ *Smlouva o založení Evropského společenství* [online]. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2010. poslední revize 29.3.2010 [cit. 29.3.2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.euroskop.cz/gallery/5/1749-8ca9577b53a4deb6f8c87820d1ea31b7.pdf>>.

⁵⁰ *Smlouva o založení Evropského společenství* [online]. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2010. poslední revize 29.3.2010 [cit. 29.3.2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.euroskop.cz/gallery/5/1749-8ca9577b53a4deb6f8c87820d1ea31b7.pdf>>.

3. Udržitelnost veřejných financí

- dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí patrný ze stavu veřejných rozpočtů nevykazujících nadměrný schodek ve smyslu č. 104 odst. 6.

Sleduje se vývoj rozpočtové situace a výše veřejného zadlužení v členských státech, aby bylo možno zjistit závažné chyby. Zkoumá se zejména dodržování rozpočtové kázně na základě těchto dvou kritérií:

a) zda poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu nepřekračuje doporučovanou hodnotu, která je v protokolu o postupu při nadměrném schodku stanovena na 3 %, ⁵¹

b) zda poměr veřejného zadlužení k hrubému domácímu produktu nepřekračuje doporučovanou hodnotu, která je v protokolu o postupu při nadměrném schodku stanovena na 60 %. ⁵²

4. Dlouhodobé úrokové sazby

- stálost konvergence dosažené členským státem a jeho účasti v mechanismu směnných kurzů Evropského měnového systému, která se odráží v úrovních dlouhodobých úrokových sazeb.

7.1 *Kritérium cenové stability* ⁵³

Toto konvergenční kritérium Česká republika do nedávné doby bez problémů plnila, výjimku tvořil rok 2008, kdy došlo v ekonomice k výraznému růstu cen především energií, růstu spotřebních daní a došlo k zvýšení snížené sazby DPH z 5 % na 9 %. Tyto podněty způsobily nedodržení průměrné roční inflace v České republice, která nesmí překročit o více než 1,5 procentního bodu průměrnou roční inflaci 3 členských zemí s nejlepšími hodnotami inflace. Hodnota kritéria cenové stability byla 4,1 % a Česká republika dosáhla hodnoty 6,3 %.

V roce 2009 bylo toto kritérium splněno, průměrná míra inflace byla 1 %. Také pro rok 2010 a 2011 se předpokládá splnění tohoto konvergenčního kritéria,

---

⁵¹ *Protokol o postupu při nadměrném schodku* [online]. Praha : Ministerstvo financí ČR, 2010. poslední revize [cit. 14.3.2010]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:0337:0338:CS:PDF>>.

⁵² *Protokol o postupu při nadměrném schodku* [online]. Praha : Ministerstvo financí ČR, 2010. poslední revize [cit. 14.3.2010]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:0337:0338:CS:PDF>>.

⁵³ *Protokol o postupu při nadměrném schodku* [online]. Praha : Ministerstvo financí ČR, 2010. poslední revize [cit. 14.3.2010]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:0337:0338:CS:PDF>>.

z velké části také díky tomu, že ČNB stanovila nový inflační cíl ve výši 2 % ± 1 procentní bod (původní inflační cíl byl 3 %).

7.2 *Kritérium stability měnového kurzu*⁵⁴

Podmínkou splnění tohoto kritéria je vstup české měny do Evropského mechanismu směnných kurzů II, tzv. ERM II.⁵⁵ V tomto mechanismu musí být střední kurz (centrální parita) koruny k euru zafixován a jeho rozpětí nesmí přesáhnout flukтуаční rozpětí ± 15 %. Plnění tohoto kritéria nelze posuzovat, neboť se česká měna do tohoto systému doposud nezapojila. Nyní je klíčovou otázkou načasování vstupu do tohoto mechanismu a úspěšné dvouleté setrvání naší měny v ERM II. Neméně důležitým bodem je také vhodné nastavení centrální parity. V podmínkách současné hospodářské krize, Česká národní banka spolu s Ministerstvem financí nedoporučují, pro rok 2010, zapojení české měny do mechanismu měnových kurzů ERM II.

7.3 *Kritérium udržitelnosti veřejných financí*⁵⁶

7.3.1 *Deficit veřejných rozpočtů*

Česká republika se potýká se značnými problémy při plnění resp. neplnění tohoto kritéria. Především špatným vývojem ekonomiky v roce 2008 a 2009 došlo k výraznému zhoršení hospodaření v rámci veřejných rozpočtů. Zhoršení situace se týká především příjmových stran rozpočtů, kde došlo v roce 2009 k výrazným výpadkům daňových příjmů a sociálních příspěvků, vyjma daně spotřební. Nejvýraznější pokles byl zaznamenán u daně z příjmů právnických a fyzických osob. Na straně výdajů veřejného sektoru došlo k nárůstu zejména sociálních dávek a placených úroků.

Vláda České republiky přijala řadu úsporných opatření ke snížení deficitu veřejných rozpočtů, pro rok 2010 se proto předpokládá dosažení deficitu okolo 5,3 %

---

⁵⁴ *Protokol o postupu při nadměrném schodku* [online]. Praha : Ministerstvo financí ČR, 2010. poslední revize [cit. 14.3.2010]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:0337:0338:CS:PDF>>.

⁵⁵ *Integrace ČR do EU* [online]. Praha : ČNB, 2009. poslední revize 14.1.2010 [cit. 14.1.2010]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/>.

⁵⁶ *Integrace ČR do EU* [online]. Praha : ČNB, 2009. poslední revize 14.1.2010 [cit. 14.1.2010]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/>.

k HDP a dalším pozvolným snižováním v roce 2011 na 4,8 % HDP, resp. 4,2 % HDP v roce 2012.

7.3.2 Vládní dluh

Jedním ze stabilně plněných konvergenčních kritérií je vládní dluh. Podíl vládního dluhu k HDP nesmí překročit 60 %. V uplynulých letech se vládní dluh České republiky k HDP pohyboval okolo 30 %, ale v důsledku hospodářské krize se jeho dynamika růstu výrazně zrychluje. Na zvyšování podílu vládního dluhu vůči HDP má velký vliv růst deficitu veřejných rozpočtů. Státní dluh České republiky se za rok 2009 zvýšil o 178 miliard a jeho celková výše činí 1,178 bilionu korun českých. Každý Čech tak dluží částku 112 000 korun.

7.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb⁵⁷

Dlouhodobá úroková míra nesmí přesáhnout o více než 2 procentní body průměrnou úrokovou míru 3 členských zemí s nejlepšími hodnotami inflace. Úrokové míry se zjišťují z dlouhodobých státních dluhopisů či porovnatelných cenných papírů. Plnění tohoto kritéria nepůsobí České republice žádné větší problémy. Dlouhodobé úrokové sazby v ČR jsou srovnatelné s průměrem 3 členských zemí s nejnižší inflací. Ani ve střednědobém výhledu se neočekávají žádné větší překážky při plnění tohoto kritéria.

České republice se v roce 2009 nepovedlo splnit dvě z pěti maastrichtských konvergenčních kritérií. K neplněnému kritériu stability měnového kurzu z roku 2008 se v loňském roce 2009 přidalo také nedodržení tříprocentního limitu deficitu veřejných financí.

Jako reálný termín plnění všech konvergenčních kritérií se jeví nejdříve rok 2015, kdy by již měla být ekonomika plně stabilizovaná po ekonomické krizi. To však nepůjde bez zásadní reformy veřejných financí.

---

⁵⁷ *Protokol o kritériích konvergence* [online]. Praha : Ministerstvo financí ČR, 2010. poslední revize [cit. 14.3.2010]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:0339:0340:CS:PDF>>.

8 VEŘEJNÉ FINANCE

Reforma veřejných financí České Republiky se jeví jako naprosto nezbytná pro zachování budoucí stability ČR a životní úrovně. Dlouhodobou udržitelnost veřejných financí nesmíme ignorovat. Růst deficitů a dluhů je ohromující, dopad stárnutí populace přitom může mnohokrát převýšit dopady současné krize.

V této souvislosti bych chtěl připomenout, že Ministerstvo financí musí připravit soubor opatření, která v nejbližších letech povedou ke snížení deficitu veřejných financí na úroveň tří až čtyř procent HDP, dlouhodobým cílem je snížit deficit pod tři procenta HDP, tedy naplnit Maastrichtská kritéria.

Celkový dluh ČR by měl v roce 2010 dosáhnout 37,9 procenta HDP.⁵⁸ Pokud by ale Česko s dluhy nic nedělalo, začaly by po roce 2020 růst geometrickou řadou a směřovat celou zemi k bankrotu.

Spolu s Českem se ve skupině zemí s nejrizikovějším vývojem rozpočtů nachází Kypr, Irsko, Řecko, Španělsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Nizozemsko, Rumunsko, Slovinsko, Velká Británie a dokonce i Slovensko, které ještě poměrně nedávno patřilo mezi premianty Evropské unie. Náprava veřejných financí si vyžádá ambiciózní konsolidační programy na snížení dluhů a deficitů v následujících letech a hluboké reformy sociálního systému.

Česko má sice v Evropské unii jeden z nejnižších celkových dluhů, ale tempo zadlužování roste poměrně rychle. Jen pro rok 2009 české ministerstvo financí původně plánovalo, že rozpočtový deficit dosáhne 3,9 procenta hrubého domácího produktu, ale v současnosti odhaduje propad hospodaření až na 5,5 procenta hrubého domácího produktu.⁵⁹ Pokud by ovšem čeští poslanci neschválili takzvaný úsporný balíček, deficit by se mohl vyšplhat až na sedm procent HDP a destabilizovat veřejné finance.

Pohled na české hospodaření do značné míry ovlivňuje i fakt, že Češi dosud neprovedli žádnou zásadní reformu důchodů, za což sklízí kritiku Evropské komise prakticky každý rok. Náklady Česka na stárnutí populace už jsou v současnosti vyšší než průměr EU. V souvislosti s tím porostou i výdaje na zdravotní.

---

⁵⁸ *Centrální vládní dluh* [online]. Praha : ČSÚ, 2010. [cit. 14.3.2010]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_dluh.html>.

⁵⁹ *Centrální vládní dluh* [online]. Praha : ČSÚ, 2010. [cit. 14.3.2010]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_dluh.html>.

Nejlépe přitom Brusel hodnotí právě země, které zásadní důchodové reformy uskutečnily. Jde o Bulharsko, Dánsko, Estonsko, Finsko a Švédsko, přičemž právě Estonsko patří mezi země, které byly v uplynulých měsících těžce zasaženy hospodářskou krizí. Rozpočtové deficity se nicméně propadly ve všech členských státech EU a v současnosti neexistuje žádná z 27 zemí, které by se hospodářský propad vyhnul. Ještě v roce 2007 průměrná výše rozpočtových schodků v EU činila 0,7 procenta HDP, což byl nejlepší výsledek za posledních 30 let. V letošním roce by ovšem tato hodnota měla dosáhnout šesti procent a v příštím roce dokonce sedmi procent.

Česká výše veřejného zadlužení ve výši kolem 30 % HDP vyznívala v mezinárodním kontextu poměrně příznivě.⁶⁰ Relativně nízká úroveň zadlužení však byla navzdory setrvalým deficitům veřejných financí v letech s rychlým hospodářským růstem udržována jen díky tomu, že nominální růst HDP dosahoval nižších hodnot než výše úroků, které jsme z veřejného dluhu platili. Ve chvíli, kdy se tento poměr obrátil, se situace dramaticky změnila a výše zadlužení pro rok 2009 během dvanácti měsíců vylétla z přibližně 30 % na více než 37 % HDP.⁶¹

Podarilo se tak roztočit nebezpečnou spirálu, která může vést až ke snížení ratingu a zdražení půjček. Na vrcholu této spirály stojí potenciálně finanční kolaps státu. Okamžik, kdy zmizí ochota financovat státní dluh, není vázán na samotnou výši zadlužení, ale též na dynamiku zadlužení a další výhled. Investoři jsou citlivější na změnu spíše než na samotný stav. Další zlehčující argument, že ve stejné či horší situaci je řada zemí, rovněž neobstojí – naopak, jde o přitěžující okolnost a další rizikový faktor.

Celkově rostoucí potřeba výpůjček bude přirozeně zvyšovat úrokové sazby, za něž bude možné další půjčky získat – a které potom země budou muset věřitelům platit. Tím dále porostou náklady na obsluhu státního dluhu.

Bohužel se ukázalo, že ačkoli jsou reformy obecně ekonomicky i sociálně průchodnější v dobrých časech, obvykle jsou prováděny až v časech špatných, kdy k nim aktéry nakonec donutí až neúnosnost situace.

---

⁶⁰ *Centrální vládní dluh* [online]. Praha : ČSÚ, 2010. [cit. 14.3.2010]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_dluh.html>.

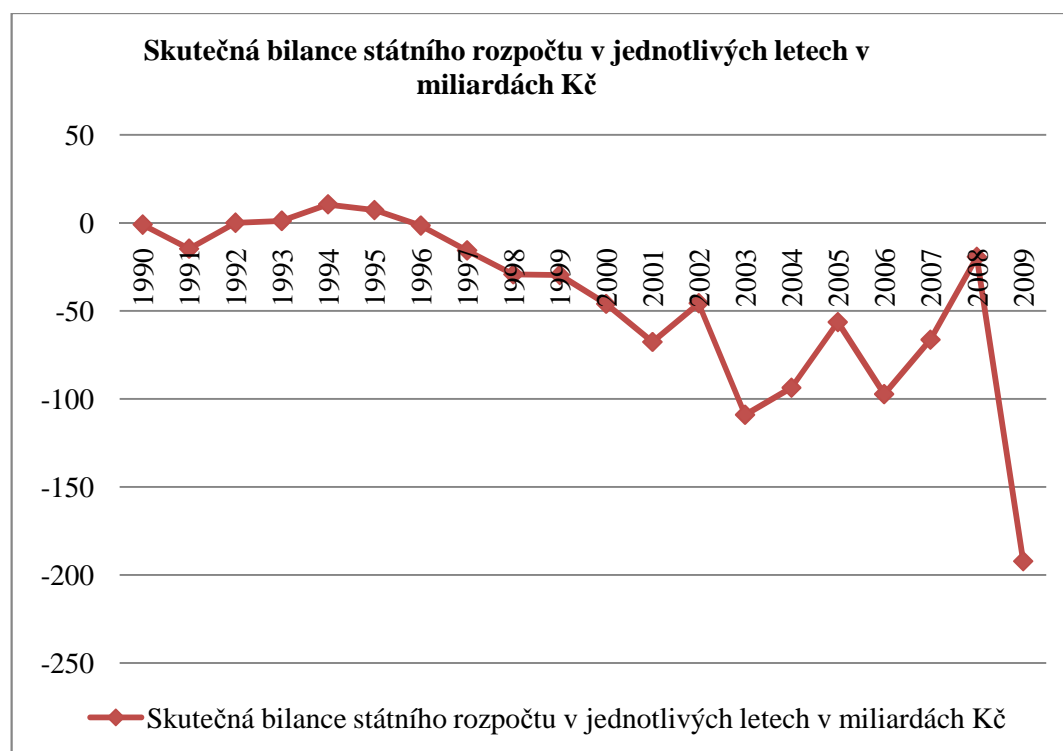
⁶¹ *Centrální vládní dluh* [online]. Praha : ČSÚ, 2010. [cit. 14.3.2010]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_dluh.html>.

Správci našich veřejných financí nehosподаřili dobře a zodpovědně. Ať už bude příští parlament mít jakékoli barevné spektrum a ať zvítězí u voleb kterákoli strana, jedno je jisté – už není co slibovat, už není z čeho brát. Dobré časy, v nichž měly být reformy provedeny, jsou prozatím pryč. Ale ty reformy, které se tak dlouho a tak zbytečně odkládaly, se budou muset provést brzy. Kéž by došlo k obdobné tiché dohodě napříč politickým spektrem jako před minulými volbami, tentokrát ale na opačném pólu finančních úvah. Šetřit, šetřit, šetřit – to by mělo být předvolebním mottem. Nejhorší variantou by bylo, kdyby k reformě veřejných výdajů došlo až z vynucení vůle trhů. Jak prozíravý a státnický se dnes ve světle současných okolností jeví návrh uzákonit každoročně státní rozpočet jako vyrovnaný.

Přišel čas na tuto myšlenku, byť například s určitým zmírněním, které by povolovalo deficit v letech, pro něž ministerstvo financí očekává pokles HDP.

Graf č. 5: Skutečná bilance státního rozpočtu⁶²

⁶² *Zákon o státním rozpočtu* [online]. Praha : Ministerstvo financí ČR, 2010. [cit. 14.3.2010]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/zakon_o_sr.html>.

Tab. č. 3: Státní rozpočet České republiky v jednotlivých letech v miliardách Kč⁶³

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Plánované příjmy	690,3	684	754	824,8	884,3	949,4	1035,6	1114	1022
Plánované výdaje	736,6	795,3	869	908,4	958,7	1040,7	1107,3	1152,1	1185
Plánovaná bilance	-46,2	-111,3	-114,9	-83,5	-74,4	-91,3	-70,8	-38,1	-163
Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Skutečné příjmy	705,043	699,665	769,207	866,46	923,32	1025,88	1064,57	974,8	
Skutečné výdaje	750,758	808,718	862,892	922,9	1020,63	1092,27	1083,94	1167	
Skutečná bilance	-45,715	-109,053	-93,685	-56,4	-97,30	-66,39	-19,37	-192,2	

Výsledný stav hospodaření se většinou více či méně liší od plánovaného rozpočtu. Sněmovna rozhoduje o rozdělení přebytku nebo uhrazení deficitu. Zajímavé je, že mezi lety 1998 až 2007 se příjmy státního rozpočtu zvýšily téměř dvojnásobně, ale kvůli zvyšujícím se nákladům na sociální politiku levicových vlád a sanaci bankovního sektoru po předchozích pravicových vládách ve výši cca 400-500 mld. Kč se také markantně navyšovaly výdaje. Podrobnější informace za posledních dvacet let viz Příloha č. 1.

⁶³ *Zákon o státním rozpočtu* [online]. Praha : Ministerstvo financí ČR, 2010. [cit. 14.3.2010]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/zakon_o_sr.html>.

9 UDRŽITELNOST VEŘEJNÝCH FINANČÍ – CESTA Z KRIZE

Česká republika bude muset v dohledné době připravit celou řadu opatření pro dlouhodobou udržitelnost veřejných rozpočtů.

Česká republika musí učinit podstatné kroky k dlouhodobé udržitelnosti veřejných výdajů. Hlavní prioritou udržitelného budoucího vývoje by neměl být ani tak růst HDP jako snižování zadluženosti. Je proto třeba nastolit nástroje, které dosáhnou vyrovnaných a přebytkových rozpočtů, jakmile recese opadne.

K udržitelnosti by mohla přispět některá zmíněná opatření:

- zavedení sankcí při nedodržení rozpočtu jak na úrovni kabinetu, který nesmí rozpočet porušující pravidla bez sankce předložit, tak na úrovni Poslanecké sněmovny ČR, která může měnit vnitřní strukturu rozpočtu, ale nikoli porušovat pravidlo samotné,
- pokud nebudou dodrženy nominální výdajové rámce jednotlivých kapitol, bude to mít dopad na finanční ohodnocení ministra případně náměstků
- Zavést delší než čtyřleté zákonné výdajové rámce (tím se zmírní dopady čtyřletého politického cyklu a efektu volebních let se zvýšenou fiskální nedisciplínou),
- stanovení jasného plánu, do kdy dojde k vyrovnanosti státních rozpočtů a uzákonění jeho dodržování v budoucích letech,
- vytvoření permanentního nadstranického orgánu jmenovaného Poslaneckou sněmovnou ČR pro veřejné rozpočty (který by řešil komplexně problematiku veřejných rozpočtů včetně regionů, municipalit, státních fondů a zdravotních pojišťoven, včetně podrozvahových závazků) a předkládajícího doporučení vládě i parlamentu,
- měsíční kontrola veřejných výdajů, včetně sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění,
- pravidelná kontrola Sborem auditorů,
- reforma sociálního systému,

- provázání podpor v nezaměstnanosti na veřejně prospěšné práce nebo veřejnou službu, případně na účast v rekvalifikačních kurzech,
- rozdělení dávek dle příjmové a majetkové situace žadatele,
- důchodová reforma,
- snížení investičních výdajů – odstranění obtížně zdůvodnitelné rozdíly v relativních cenách bytové výstavby a infrastrukturních staveb a zavedení spolupráce se soukromým sektorem při výstavbě infrastruktury,
- snížení výdajů na správu státu,
- přijetí protikorupčních opatření – předražené státní zakázky.

Protikorupční opatření vlády České republiky⁶⁴

V návaznosti na jeden z nejvážnějších problémů české společnosti připravilo Ministerstvo vnitra komplex protikorupčních opatření - „protikorupční balíček“, který představuje soubor novelizací tří zákonů, jejichž přijetí ovlivní významným způsobem legislativní podmínky pro potlačování korupce a související závažné kriminality. Projekt představil dne 21. prosince 2009 ministr vnitra Martin Pecina spolu s nejvyšší státní zástupkyní Renatou Veseckou na půdě Úřadu vlády České republiky během tiskové konference. „Protikorupční balíček“ přináší novelizace trestního řádu, trestního zákoníku a daňového řádu. Česká republika by se tak měla inspirovat systémy a principy, jež jsou běžné v ostatních zemích, například institutem korunního svědka, který je v zahraničí mimořádně účinný a který by umožnil přerušit a následně zastavit trestní stíhání výměnou za klíčové svědectví, tedy beztrestnost korunního svědka. Obsahem novel je také zavedení agenta provokatéra. Plánuje se také zpřísnění pravidel pro členy výběrových komisí při státních zakázkách, v budoucnu by měli mít prověrku Národního bezpečnostního úřadu. Protikorupční balíček by se měl ve Sněmovně projednávat začátkem roku 2010.

---

⁶⁴ BABKOVÁ, T. *Protikorupční opatření vlády ČR* [online]. Praha : Ministerstvo financí ČR, 2010. poslední revize 18.12.2010 [cit. 18.12.2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/protikorupcni-opatreni-vlady-ceske-republiky.aspx>>.

10 ŘECKÝ PŘÍKLAD

Od konce roku 2009 evropskému dění dominují zprávy z Řecka, kterému reálně hrozí státní bankrot. Nově Řecko předložilo Evropské komisy záchranný plán o kterém budou jednat jeho zástupci s Evropskou centrální bankou.

Zde je několik detailů: schodek řeckého státního rozpočtu za rok 2009 bude činit skoro 13 %, ⁶⁵ podíl dluhu na vytvořeném hrubém domácím produktu je projektován až na 130 %. ⁶⁶ Především je však financování dluhu pořád dražší. Turecko, které není členem eurozóny, platí na vládních dluhopisech menší rizikovou prémii než Řecko, což je paradox.

Řecko nyní bude muset, a to uprostřed pokračující recese, snižovat sociální dávky, dokonce důchody, platy ve státní správě a podle všeho zvyšovat spotřební daň a DPH. A když to nebude stačit, přijde bankrot a Řecko načas, pod diktátem věřitelů. Přejde o část fiskální suverenity.

Jak se tohle mohlo v kolébce evropské civilizace stát? Odpověď je banální. Na vině je dlouhodobě špatné vládnutí: předražené státní zakázky, příliš štědré placení a mizerně fungující státní úředníci, korupce a nedostatek kontroly, nafouklý systém sociálních dávek a neschopnost reforem.

Na druhém místě jsou důsledky krize, která zasáhla řecký turistický ruch velmi tvrdě (jde i o důsledek požárů a sociálních nepokojů). Na propad ekonomiky řecká vláda včas nereagovala, takže to zase souvisí se špatným vládnutím.

A za třetí tu je vliv eura. Přijetí eura řecké politiky uspalo a ukonejšilo ještě víc než dřív. Do eurozóny se dá vstoupit s nadhodnoceným i podhodnoceným kurzem. Řecku se povedlo to první, navíc za využití zfalšovaných statistik. Takže ať začneme kdekoli, u špatného vládnutí skončíme vždycky.

Tureckému hospodářství se naopak v poslední době relativně velmi daří. Silné obchodní vazby na střední Asii a snaha se někam dostat, generuje v Turecku lepší vládnutí a vyšší disciplinu než v Řecku.

---

⁶⁵ *Česko jako poloviční Řecko?* [online]. Praha : IHNED, 2010. poslední revize 18.12.2010 [cit. 18.12.2010]. Dostupné na WWW: <http://m.ihned.cz/c4-10071660-42122150-700000_pdadetail-cesko-jako-polovicni-recko-deficit-verejnych-financi-se-loni-priblizil-6-procentum-hdp>.

⁶⁶ *Česko jako poloviční Řecko?* [online]. Praha : IHNED, 2010. poslední revize 18.12.2010 [cit. 18.12.2010]. Dostupné na WWW: <http://m.ihned.cz/c4-10071660-42122150-700000_pdadetail-cesko-jako-polovicni-recko-deficit-verejnych-financi-se-loni-priblizil-6-procentum-hdp>.

Všimněme si také rozdílu mezi dopady krize v Pobaltí, Maďarsku a Rumunsku. Krizi zemí mimo eurozónu řešil Mezinárodní měnový fond, krizi řeckou řeší Evropská unie výhradně sama.

Hrozí něco podobného u nás? Naše ekonomika nestojí na turistickém ruchu, ale na průmyslu. Pokud bude mír, vždy můžeme využívat tranzitní polohy mezi východem a západem a ač se to nezdá, je naše politika přece jen o něco efektivnější. Pravdou ovšem je, že co není, může být.

Proto bychom se měli z řeckého příkladu poučit, ještě na tom nejsme tak špatně, ale v příštích několika letech, neřešený strmě narůstající deficit veřejných financí, může ve výsledku navodit podobnou situaci, té dnešní v Řecku.

Tab. č. 4: Deficit/přebytek veřejných financí v procentech HDP⁶⁷

Deficit/přebytek veřejných financí v procentech HDP				
	2006	2007	2008	2009
Česko	-2,63	-0,68	-2,72	-5,93
Řecko	-2,9	-3,7	- 7,0	-12,7

⁶⁷ *Česko jako poloviční Řecko* [online]. Praha : Ihned, 2010. poslední revize 18.12.2010 [cit. 18.12.2010]. Dostupné na WWW: <http://m.ihned.cz/c4-10071660-42122150-700000_pdadetail-cesko-jako-polovicni-recko-deficit-verejnych-financi-se-loni-priblizil-6-procentum-hdp>.

11 VNÍMÁNÍ HOSPODÁŘSKÉ KRIZE

Krize již není jen předmětem politických či ekonomických diskuzí, ale stává se součástí života jednotlivců i domácností, které mění své chování, ať již v důsledku skutečných dopadů krize nebo s ohledem na očekávání s ní související.

Významná část obyvatel České republiky změnila v souvislosti s ekonomickou krizí své spotřební chování.

Způsobů jak modifikovat své spotřební chování je mnoho, lidé nejčastěji volí omezení nákupu některých výrobků a služeb, preferují lacinější alternativy výrobků a snaží se šetřit a odkládat peníze na horší časy.

Uváděné strategie ale nejsou používány stejnou měrou všemi spotřebiteli, kteří v kontextu krize své chování mění. Výrazný vliv zde má region, v němž člověk žije, jeho socioekonomický status a čistý měsíční příjem jeho domácnosti. Omezení či rušení dovolené je pak strategií spíše pro osoby s vyšším socioekonomickým statutem, naopak úspora energií a omezení nákupu na nejnutnější položky volí osoby ekonomicky neaktivní nebo s nízkým socioekonomickým statutem.

Způsoby, kterými lidé reagují na dopady ekonomické krize, se dají obecněji shrnout do čtyř skupin:

- odložení dlouhodobých investic (nákup hodnotnějších produktů jako auto, nábytek atp.) spojené se snahou vytvořit finanční rezervu pro překlenutí nestabilního období a omezení běžných nákupů na nejnutnější položky,
- omezení spotřeby energií, snížení výdajů na zdravotní prevenci a využití úspor,
- úspory v oblasti nadstandardních výdajů, redukce výdajů na pojištění a optimalizace splátek úvěrů, částečné omezení výdajů na vzdělání dětí,
- preference levnějších alternativ produktů při nákupu (odklon od prémiových značek) a zároveň omezení nákupu některých zbytných výrobků a služeb.

Úsporné strategie spotřebitelé odvozují nejen od své objektivní ekonomické situace a dosavadních nákupních vzorců, ale vliv má i subjektivní vnímání situace

v jejich okolí – v regionech, které ekonomická krize zasáhla silněji, přistupují k úsporným opatřením i domácnosti s vyšším statusem a nadprůměrnými příjmy, neboť potenciální rizika vnímají výrazně silněji než podobně situovaní lidé v jiných regionech.

12 PREDIKCE BUDOUCÍ SITUACE

Jaký nás tedy může čekat vývoj pro následující rok či léta? Je to jako věštění z křišťálové koule. Existuje až příliš mnoho neznámých, které budoucí ekonomický vývoj mohou neovlivnit.

Mezi ekonomy existují zhruba dva nejvýznamnější pohledy. První je, že ohromné a bezprecedentní globální vládní intervence zabraly a zachránily svět od opakování další velké deprese. Z tohoto pohledu bychom se rozhodně neměli obávat takových katastrofických scénářů, jako když se na začátku třicátých let minulého století vyšplhala nezaměstnanost například ve Spojených státech až ke hrůzostrašným pětadvaceti procentům.

Druhý pohled je ještě skeptičtější. Vychází z předpokladu, že hlavním viníkem současné krize bylo selhání vlád a jejich manipulativních regulací s časovými preferencemi lidí a firem. Dle toho by se tak dala předvídat spíše takzvaná recese W - tedy s dvojím dnem či dlouhodobá stagnace.

Vlády po celém světě jsou tak trochu ve dvojím ohni. Historicky ohromující finanční krize z podzimu 2008 přišla do reálné ekonomiky velmi záhy a hodně tvrdě. Za cenu ohromných fiskálních deficitů a monetárních stimulů se mnohým zdá, že se tomu nejhoršímu poklesu snad podařilo zabránit. Jde o skutečnost, nebo jen o iluzi?

Vliv státu v ekonomikách vyspělého světa je neporovnatelný se situací před sto lety. A z toho i vyplývá moc státu manipulovat s ekonomikou. Čím dál tím víc se však ukazuje, že "záchrana" ekonomik se provádí prostřednictvím socializace soukromých dluhů těch, kdo v čase "nekonečné" prosperity přestřelili. A to se samozřejmě může týkat i států, které v čase boomu naprosto trestuhodně hospodařily se svými financemi.

Správně odhadnout směry vývoje a tendence ve světové ekonomice se stává nutnou podmínkou úspěšného podnikání ve stále komplikovanějším prostředí, a tudíž jsou na daných prognózách stále více také zainteresovány velké firmy a společnosti.⁶⁸

---

⁶⁸ CIHELKOVÁ, E., et al. *Světová ekonomika*. Praha : ETC Publishing, 1997, s. 44-47.

Hlavní restrikcí se dnes pomalu stává to, zdali globální investoři jsou, či nejsou ochotni financovat vládní dluh. Otázka zní: A co potom? Co když se ekonomika nevzpamatuje bez dalších a dalších intervencí?

Vývoj ve Spojených státech je pro svět klíčový. Je otázka, jak velká se nyní vytváří bublina na trzích aktiv, jejíž předchozí léčení levnými penězi na začátku tohoto století se stalo zdrojem i současné krize. V tom případě by to znamenalo, že stále před sebou "něco" tlačíme, ale "nevíme" tak trochu co. Centrální banky dokážou bohužel s penězi leccjaké věci. Něco však rozhodně nedokážou. A to vytvářet z ničeho bohatství. Čím dříve si to centrální bankéři uvědomí, tím lépe pro všechny. Inflační historie k tomu může říci až příliš mnoho.

V Americe ve třicátých letech začalo hlavní uzdravování zejména poté, co v roce 1935 americký Nejvyšší soud Rooseveltovi prohlásil za protiústavní jeho hlavní pýchu - Národní program na obnovu průmyslu.⁶⁹

Ten kartelizoval průmysl a reguloval ceny. A právě to, že zatím našťestí k něčemu podobnému nedochází a podařilo se alespoň z větší části zabránit otevřenému protekcionismu a obchodním válkám, je největší nadějí pro všechny. Nic více, nic méně o dalším vývoji říci s jistotou nelze.

---

⁶⁹ REICH, B. *Dílo národů, příprava na kapitalismus 21. století*. Přel. M. Calda. Praha : PROSTOR, 1995, 238-246 s.

ZÁVĚR

Bakalářská práce odráží stav poznání stavu české ekonomiky i jejího budoucího vývoje v této době. Při současném, stále ještě turbulentním vývoji světové i evropské ekonomiky nelze vyloučit riziko, že především v krátkém období řadu v této bakalářské práci uvedených závěrů bude nutné korigovat. Práce byla dokončena ve dnech, kdy podle většinového názoru ekonomů i řídicích pracovníků velkých firem, světová ekonomika překonala nejhorší období krize a v druhé polovině roku 2010 se očekává ekonomické oživení ve všech hlavních světových regionech.

Česká ekonomika a celá společnost nemusí čelit tak tvrdým dopadům krize jako jiné země našeho regionu. Stav veřejných financí i úroveň nezaměstnanosti se nacházejí na relativně solidnější úrovni a naše země nemusí realizovat mimořádně bolestné přizpůsobovací kroky hospodářské politiky, které dnes pozorujeme v některých okolních zemích, i tak však krize dopadá na část obyvatel naší země velmi bolestně. Podobně jako pro všechny země světa i pro nás krize představuje především lekci, ze které je nutné se poučit.

V bakalářské práci jsou definovány nejvýznamnější dopady krize, které se většinou již v předešlých historických krizích opakovaly. Díky pojmenování jednotlivých dopadů lze formulovat opatření a poučení pro příští krize.

Jde o otázky, které ve většině případů nejsou nové a v řadě případů zcela nové nejsou ani návrhy řešení, důležité však je, že se jedná o problémy neřešené. Je důležité si uvědomit, že dnešní, relativně solidní ekonomická pozice naší země nesmí naše obyvatele, ale především naši politickou reprezentaci přivést k závěru, že řešení těchto problémů je možné znovu odložit. Pokud by se tak stalo, pak to již bude výrazně na úkor příštích generací.

Z práce je zřejmé že stojíme před obdobím, kdy bude třeba řešit hlavně rychle rostoucí tempo zadlužování, rostoucí schodky veřejných financí, tak také plán přistoupení k evropské měnové unie. Vývoj posledních měsíců znamenal, oddálení data přijetí eura. V případě, že Česká republika chce na evropskou jednotnou měnu v budoucnu přejít, je nezbytné urychleně přijmout potřebná úsporná opatření.

Přínosem bakalářské práce je tak souhrnná informace o opakujících se chybách moderní civilizace, které vyplývají z podobných příčin všech hospodářských krizí. Mezi nejzávažnější se řadí finanční spekulace, které jsou téměř

vždy na počátku těchto problémů. Dalším přínosem bakalářské práce je informace o tempu zadlužování České republiky, které bylo v roce 2009 umocněno celosvětovou hospodářskou krizí. Bakalářské práce by mimo jiné měla sloužit jako varování před budoucím neopatrným přístupem politiků k veřejným financím. O to více je toto téma aktuální před plánovanými parlamentními a komunálními volbami v roce 2010. A v neposlední řadě práce přináší informaci o vlivu dopadu krize na českou ekonomiku potažmo na plnění konvergenčních kritérií. I nadále tak přetrvává nejistota většiny tuzemských podnikatelských subjektů, které jsou navázány na zahraniční trhy. Přijetí společné měny euro v České republice je tak stále v nedohlednu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

1. BUCHTOVÁ, B. *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha : Grada Publishing, 1995. 236 s. ISBN 80-247-9006-8.
2. CIHELKOVÁ, E., et al. *Světová ekonomika*. Praha : ETC Publishing, 1997. 257 s. ISBN 80-86006-48-4.
3. DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2008. ISBN 978-80-86708-58-4.
4. FRANK H. F., BERNANKE, B.S. *Ekonomie*. Praha : Grada Publishing, 2003. 804 s. ISBN 80-247-0471-4.
5. JOHNSON, P. *Dějiny amerického národa*. Přel. V. Lamper., V. Lamperová. 1. vyd. Praha : Academia, 2000. 850 s. ISBN 80-200-0799-7.
6. JONÁŠ, J. *Bankovní krize a ekonomické transformace*. 1. vyd. Praha : Management Press, 1998. 107 s. ISBN 80-85943-70-0.
7. JONÁŠ, J. *Světová ekonomika na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha : Management Press, 2000. 237 s. ISBN 80-7261-016-3.
8. KOHOUT, P. *Finance po krizi*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2009. 218 s. ISBN 978-80-247-3199-5.
9. KRIEGER, F.K., VOLLRATH, H. *Dějiny Německa*. Přel. F. Kubů et al. 1. vyd. Praha : Lidové noviny, 1995. 589 s. ISBN 80-7106-125-5.
10. MAUROIS, A. *Dějiny Anglie*. Přel. J. Novotný. 1. vyd. Praha : Lidové noviny, 1993. 491 s. ISBN 80-7106-084-4.
11. MAYER, A. *Spekulanti a finanční katastrofy*. Přel. M. Bruncvík. 1. vyd. Praha : Transal Books, 1995. 184 s. ISBN 80-900954-2-0.
12. OLŠOVSKÝ, R., et al. *Stručné dějiny světového hospodářství*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1978. 534 s. ISBN 76-10-18/1.
13. REICH, B. *Dílo národů, příprava na kapitalismus 21. století*. Přel. M. Calda. Praha : PROSTOR, 1995. 461 s. ISBN 80-7260-064-8.
14. SEDLÁČEK, T. *Ekonomie dobra a zla*. Praha : 65. pole, 2009. 270 s. ISBN 978-80-903944-3-8.
15. ŠVARCOVÁ, J. *Ekonomie*. Zlín : CEED nakladatelství a vydavatelství, 1999/2000. 265 s. ISBN 80-902552-2-1.

Elektronické zdroje

1. *I. Ekonomický výkon* [online]. Praha : Ministerstvo financí ČR, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/makro_pre_50259.html>.
2. *Analytici: Průměrná mzda stoupla* [online]. Praha : E15, 2009. poslední revize 15.3.2010 [cit. 15.3.2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.e15.cz/domaci/ekonomika/analytici-prumerna-mzda-stoupla-ve-4-ctvrtleti-o-zhruba-pet-procent>>.
3. BABKOVÁ, T. *Protikorupční opatření vlády ČR* [online]. Praha : Ministerstvo financí ČR, 2010. poslední revize 18.12.2010 [cit. 18.12.2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/protikorupcni-opatreni-vlady-ceske-republiky.aspx>>.
4. *Centrální vládní dluh* [online]. Praha : ČSÚ, 2010. [cit. 14.3.2010]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_dluh.html>.
5. *Česko jako poloviční Řecko* [online]. Praha : Ihned, 2010. poslední revize 18.12.2010 [cit. 18.12.2010]. Dostupné na WWW: <http://m.ihned.cz/c4-10071660-42122150-700000_pdadetail-cesko-jako-polovicni-recko-deficit-verejnych-financi-se-loni-priblizil-6-procentum-hdp>.
6. FELIPE, J. *World Financial Crisis* [online]. 2009. [cit. 30.10.2009]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:2007-2009_World_Financial_Crisis.svg>.
7. HAMPLOVÁ, K., WEHMEIER, A. *Propad daňových příjmů ještě nemusí přinést nižší rating* [online]. Praha : Ihned, 2009. [cit. 4.11.2009]. Dostupné na WWW: <<http://moderniobec.ihned.cz/c1-38914000-propad-danovych-prijmu-jeste-nemusi-prinest-nizsi-rating>>.
8. *HDP, národní účty* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hdp_narodni_ucty>.
9. *Integrace ČR do EU* [online]. Praha : ČNB, 2009. poslední revize 14.1.2010 [cit. 14.1.2010]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/>.

10. *Meziroční pokles HDP* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <<http://notes2.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/chdp031110.doc>>.
11. *Míra inflace* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace>.
12. *Míra inflace* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <[http://www.czso.cz/csu/katalog.nsf/hledat?SearchView&count=20&searchorder=1&searchfuzzy=1&query=\(\(m%EDra%20inflace\)\)&database=all&kraje=all&skupiny=all&start=1](http://www.czso.cz/csu/katalog.nsf/hledat?SearchView&count=20&searchorder=1&searchfuzzy=1&query=((m%EDra%20inflace))&database=all&kraje=all&skupiny=all&start=1)>.
13. *Nejnovější ekonomické údaje* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/aktualniinformace>>.
14. *New York Stock Exchange* [online]. 2010, poslední revize 31.3.2010 [cit. 31.3.2010]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/New_York_Stock_Exchange>.
15. NÝVLT, O. *Historicky nejvyšší meziprocentní vzestup nezaměstnanosti* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/czam110409.doc>>.
16. *Protokol o kritériích konvergence* [online]. Praha : Ministerstvo financí ČR, 2010. poslední revize [cit. 14.3.2010]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:0339:0340:CS:PDF>>.
17. *Protokol o postupu při nadměrném schodku* [online]. Praha : Ministerstvo financí ČR, 2010. poslední revize [cit. 14.3.2010]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:0337:0338:CS:PDF>>.
18. *Průměrná mzda loni vzrostla* [online]. Praha : IDnes, 2010. poslední revize 15.3.2010 [cit. 15.3.2010]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/prumerna-mzda-loni-vzrostla-na-23-598-korun-ffy-/ekonomika.asp?c=A100309_090926_ekonomika_spi>.

19. *Smlouva o založení Evropského společenství* [online]. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2010. poslední revize 29.3.2010 [cit. 29.3.2010]. Dostupné na WWW: <http://www.euroskop.cz/gallery/5/1749-8ca9577b53a4deb6f8c87820d1ea31b7.pdf>.
20. STANOVSKÝ, Z. *Hedgeové fondy* [online]. Derivat s.r.o., 2010. [cit. 30.3.2010]. Dostupné na WWW: <http://www.derivat.sk/index.php?PageID=505>.
21. *Statistická ročenka České republiky* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <http://notes2.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/kapitola/0001-09-2009-1000>.
22. *Statistická ročenka České republiky* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: [http://www.czso.cz/csu/katalog.nsf/hledat?SearchView&count=20&searchorder=1&searchfuzzy=1&query=\(\(p%u0159%EDjmy%20st%E1tu\)\)&database=all&raje=all&skupiny=all&start=1](http://www.czso.cz/csu/katalog.nsf/hledat?SearchView&count=20&searchorder=1&searchfuzzy=1&query=((p%u0159%EDjmy%20st%E1tu))&database=all&raje=all&skupiny=all&start=1).
23. *Statistická ročenka České republiky* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: <http://notes2.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/0001-09>.
24. *Terminologický slovník* [online]. Praha : ČSÚ, 2009. poslední revize 15.11.2009 [cit. 15.11.2009]. Dostupné na WWW: [http://www.czso.cz/csu/2002edicniplan.nsf/engt/2B002CF004/\\$File/Glossary-4-02.pdf](http://www.czso.cz/csu/2002edicniplan.nsf/engt/2B002CF004/$File/Glossary-4-02.pdf).
25. *Výroba osobních aut v ČR klesla* [online]. Praha : Finanční noviny, 2010. poslední revize 15.3.2010 [cit. 15.3.2010]. Dostupné na WWW: <http://www.financninoviny.cz/zpravy/vyroba-osobnich-aut-v-cr-klesla-o-11-procent/391079>.
26. *Zákon o státním rozpočtu* [online]. Praha : Ministerstvo financí ČR, 2010. poslední revize [cit. 14.3.2010]. Dostupné na WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/zakon_o_sr.html.

Seznam zkratk

ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
ERM II.	Evropských mechanismus evropských směnných kurzů
FED	americká centrální banka
HDP	hrubý domácí produkt
ILO	Mezinárodní organizace práce
OSN	Organizace spojených národů
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
TPCA	Toyota Peugeot Citroën Automobile Czech – společný podnik třech automobilek na výrobu osobních automobilů v Nošovicích
USA	Spojené státy americké
USD	Americký dolar – měna

Seznam příloh

1. Státní rozpočet Česka v jednotlivých letech (miliardy Kč)

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Státní rozpočet Česka v jednotlivých letech (miliardy Kč)⁷⁰

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Plánované příjmy									536,6	574,1	592,1	636,1	690,3	684	754	824,8	884,3	949,4	1035,6	1114	1022
Plánované výdaje									536,6	605,1	627,3	685,1	736,6	795,3	869	908,4	958,7	1040,7	1107,3	1152,1	1185
Plánovaná bilance									0	-31,01	-35,1	-48,9	-46,2	-111,3	-114,9	-83,5	-74,4	-91,3	-70,8	-38,1	-163
Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Skutečné příjmy	162,513	225,342	251,379	358	390,508	439,968	482,817	508,95	537,411	567,275	586,208	626,223	705,043	699,665	769,207	866,46	923,32	1025,88	1064,57	974,8	
Skutečné výdaje	163,557	240,089	253,076	356,919	380,059	432,738	484,379	524,668	566,741	596,909	632,268	693,921	750,758	808,718	862,892	922,9	1020,63	1092,27	1083,94	1167	
Skutečná bilance	-1,044	-14,747	-1,697	1,081	10,449	7,23	-1,562	-15,718	-29,33	-29,634	-46,06	-67,698	-45,715	-109,05	-93,685	-56,4	-97,3	-66,39	-19,37	-192,2	

⁷⁰ Zákon o státním rozpočtu [online]. Praha : ČSÚ, 2010. [cit. 14.3.2010]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/zakon_o_sr.html>.

ABSTRAKT

HŘEBÍK, A. *Dopady americké krize na ČR: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2010. 61 s. Vedoucí bakalářské práce Ing. Jiří Dušek.

Klíčová slova: americká krize, veřejné finance, inflace, nezaměstnanost, česká ekonomika

Bakalářská práce zkoumá podobnost historických ekonomických krizí, shrnuje jejich jednotlivé shodné znaky s poslední americkou krizí, zároveň popisuje dopady celosvětového ekonomického poklesu a dopady této situace na ekonomiku České republiky. Práce formuluje jednotlivá opatření, díky kterým by bylo možné do budoucna podobným situacím čelit. To vše je řešeno v turbulentní době, kdy ještě přesně nejsou známy informace o délce a dalším pokračování americké krize a přeneseně také ekonomické krize v České republice.

Bakalářská práce je souhrnnou analýzou o příčinách a vývoji poslední celosvětové krize, jejich dopadech na Českou republiku a možných řešeních této situace. Nalezené shodné znaky by měly především v budoucnu posloužit jako varovný signál a varování před dalším negativním ekonomickým vývojem.

ABSTRACT

HŘEBÍK, A. *The American Financial Crisis and its Impacts on the Czech Republic: The Bachelor Thesis*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2010. 61 p. Supervisor of The Bachelor Thesis Ing. Jiří Dušek

Key words: American crisis, public finances, inflation, unemployment, Czech Republic economy.

The bachelor thesis examines the similarities between the previous economic crises and summarizes their particular common features that are identical with the current American financial crisis. At the same time, the thesis describes the impacts of the worldwide economic decline the Czech Republic economy. The thesis states certain individual measures due to which it would be possible to face up to such crisis in the future. This thesis has been written in the turbulent time when there is no clear picture about the final length of further continuation of the American financial crisis, as well as its overall impact on the subsequent financial crisis in the Czech Republic.

The bachelor thesis is an overall analysis of the causes and the process of the development of the current economic crisis, as well as of its impact to the Czech Republic. Furthermore, it analyses possible solutions to this situation. The common features found in the previous economic crises should serve as a warning against any further negative economic development.